

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DIŞİŞLERİ KOMİSYONU
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR ALT
KOMİSYONU TOPLANTI TUTANAKLARI

-----0-----

2 Nisan 2026 Perşembe

-----0-----

KONU

- Başkanlık sunuşları
- Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürü Ensari Yentürk'ün "Diyanet İşleri Başkanlığının Yurt Dışı Faaliyetleri" konulu bilgilendirme sunumu

2 Nisan 2026 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.10
BAŞKAN: Seda GÖREN (İstanbul)

----- 0 -----

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Sayın üyelerimiz, kamu kurumlarımızın çok değerli temsilcileri; Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Alt Komisyonumuzun 28'inci Yasama Dönemi 6'ncı Toplantısını açıyorum.

Toplantı yeter sayımız an itibarıyla vardır; o yüzden kimsenin de vaktini almadan başlayıp öyle devam etmek istiyoruz, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce, her zamanki gibi Başkanlığımızın ufak bir sunuşu oluyor. Sizler, hepimiz tekrar hoş geldiniz. Diyanet İşleri Başkan Yardımcımız, Sayın Genel Müdürümüz, Daire Başkanlarımız; gerçekten çok kısa bir zaman önce görüşmemize rağmen ve bugün de biliyoruz ki çok önemli bir gündeminiz var, ona rağmen vakit ayırıp Gazi Meclisimizde bizleri bilgilendirmek için, sorularımıza cevap vermek için geldiğiniz için tekrar teşekkür ediyoruz; hoş geldiniz.

Biz, tabii, bugün buraya yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza yönelik din hizmetleri ve manevi destek faaliyetlerimizi konuşmak için sizleri davet ettik. Çok detaylı bir konu, bizim her zaman, bütün ziyaretlerimizde karşımıza gelen ilk konulardan bir tanesi. Çünkü dünyanın dört bir yanına yayılmış 7 milyonu aşkın millet varlığımızın, ailelerin, eğitimin veya dil öğreniminin yanı sıra, inanç ve değerler dünyasıyla da ana vatanına bağlı kalması millî bir önceliğimiz. Özellikle asimilasyon politikalarına karşı duruşumuzda camilerimizin, derneklerimizin ve din görevlilerimizin üstlendiği rol toplumsal dayanışmamızın temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde ortaya koyduğumuz hiçbir ferdimizi sahipsiz bırakmama iradesi, vatandaşlarımızın dinî ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması, radikalleşmeden uzak, doğru dinî bilginin ulaştırılması ve kültürel mirasımızın nesiller boyu aktarılmasıyla da mümkün.

Bugünkü toplantımızın ana eksenini, yurt dışındaki vatandaşlarımıza ve soydaşlarımıza yönelik yürütülen manevi rehberlik çalışmaları ve cami merkezli sosyal dayanışma ağlarımız oluşturmaktadır. Bizler biliyoruz ki gurbetteki insanımızın hem zihnine hem de gönlüne dokunmak bir devlet ödevidir. Yurt dışındaki vatandaşlarımıza gerçekleştirdiğimiz ziyaretlerimize ve bu ziyaretlerde edindiğimiz tecrübelerle dayanarak millet varlığımız için sunulan din hizmetlerinin, sağladığı ibadet alanının yanında, kapısı çalınan ilk ev, dertlerin paylaşıldığı ilk ocak işlevi gördüğünü söylememiz mümkündür. Bu noktada, bugün ağırladığımız Diyanet İşleri Başkanlığımız, evlatlarımızın medeniyet değerleriyle buluşmasından yerel ve küresel ölçekte kurulan dayanışma köprülerine, ecdat yadigarı estetik mirasımızın ihyasından şehirler arası kurulan gönül ortaklıklarına kadar çok geniş bir sahada millet varlığımıza nefes olmaktadır. İnsani yardımdan kurumsal iş birliklerine kadar uzanan bu devasa faaliyet ağı vatandaşımızın bulunduğu her yerde şanlı bayrağımızın ve inancımızın vakarını temsil etmektedir. Dolayısıyla, bu stratejik hizmetlerin sahadaki uygulayıcısı olan en yetkin kurumlarımızdan birini dinlemek, Komisyonumuzun gelecek vizyonu ve hedefi açısından da büyük önem arz etmektedir. Bugün aramızda bu önemli görevin icrasında büyük emeği olan Diyanet İşleri Başkan Yardımcımız Sayın Fatih Mehmet Karaca ve Dış İlişkiler Genel Müdürümüz Sayın Ensari Yentürk ve Daire Başkanlarımız bulunmaktadır; tekrar, kendilerine ve heyetine Komisyonumuzun bu dinamik sürecine sundukları ve sunacakları katkılar için ben şimdiden teşekkür ediyorum.

Görüntü alan basın mensuplarımıza teşekkür ediyoruz. Yazılı basınımız her zamanki gibi kalabiliyor.

Eğer sunuma başlamadan önce üyelerimizin aktarmak istediği bir husus yok ise -yok- şimdi gündeme geçiyorum.

Genel Müdürümüz yapacak sunumu ve gündemimizin ilk maddesinde Dış İlişkiler Genel Müdürümüz Sayın Ensari Yentürk'ün "Diyanet İşleri Başkanlığının Yurt Dışı Faaliyetleri" konulu sunumu yer almaktadır.

Şimdi sözü sunum için Sayın Ensari Yentürk'e bırakıyorum.

Teşekkürler.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Gazi Meclisimizin çok kıymetli vekilleri, milletvekillerimiz, Sayın Başkan Yardımcım, kıymetli mesai arkadaşlarım, muhterem hazırım; sözlerime başlarken öncelikle hepimize en kalbî saygılarımı arz ederek sunumuma geçmek istiyorum.

Böyle bir toplantının tertibiyle bizlere de Başkanlığımızın tanıtılması ve hizmetlerimizin aktarılması amacıyla bir fırsat tanındığı için ilgililere, Meclisimize şükranlarımızı arz ediyorum efendim.

Diyanet İşleri Başkanlığında, malumunuz, çeşitli birimler bulunmakta, bu birimlerden bir tanesi de Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüdür. Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde de 5 müstakil daire bulunmaktadır. Bu dairelerden 2 tanesi özellikle eğitim hizmetlerine, bir diğeri ise mühtedi ve sosyal içerikli yurt dışı din hizmetlerine odaklanmış olmakla birlikte 3 daire başkanlığımız -şu anda da sunuda yer almakta- hem vatandaş, soydaş hem de dindaşlarımıza yönelik hizmet ve faaliyetlerin koordinasyonu görevini icra etmektedirler. Bu daire başkanlıkları: Birincisi, Kıta Avrupası, millet varlığımızın bulunduğu coğrafyalarda hizmetleri takip eden Yurtdışı Türkler Daire Başkanlığımız; ikincisi, soydaşlarımıza yönelik, özellikle Balkanlar ve Orta Asya'daki hizmetlerimizin takip edildiği, koordine edildiği Avrasya Ülkeleri Daire Başkanlığı; bunun haricinde de dindaşlarımızın talep ve ihtiyaçlarını takip eden daire başkanlığımız Müslüman Ülke ve Topluluklar Daire Başkanlığı.

Efendim, 5 dairemiz olduğunu arz ettim. Elbette diğer kurumlarda olduğu gibi bizde de kariyer uzmanları var. Birtakım görevlendirmeler var. Veri hazırlama kadrosunda, musahih kadrosunda çalışan arkadaşlarımız var. Bunların detay rakamları şu an

sunuda arz edilmiş durumda. Bunun haricinde, yurt dışı teşkilatımız var doğal olarak. Yurt dışı teşkilatımızda, büyükelçiliklerimizde istihdam edilen 77 kadroyla din hizmetleri müşavirliği kadrolarımız var. Din hizmetleri ataşeliği kadrolarımız var, bunların sayısı 54'e baliğ ama sahada özellikle Diyanet İşleri Başkanlığımızın hizmetlerini, hem din hizmetlerini hem de eğitim hizmetlerini deruhte eden "uzun süreli" sifatiyla tanımlayabileceğimiz, Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu kararıyla görevlendirdiğimiz 1.510 din görevlisi arkadaşımız var. Bunların haricinde, 290 civarında da -şu anda hâlihazırda rakamlar günceldir- bu 1.500 civarındaki kadronun yeterli olmadığı durumlarda ya da askerlik, hastalık, ailevi sebeplerle boşalan, münhal derneklerimize masraflarını, maliyetlerini, ücretlerini mahallindeki dernekler tarafından karşılanmak kaydıyla görevlendirdiğimiz 290 civarında kısa süreli din görevlisi arkadaşımız bulunmaktadır. Bu 290 arkadaşımızın görevlendirme süreleri Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu kararıyla görevlendirilenler gibi bir yıldan başlayıp beş yıla kadar uzayan şekilde değil; bunların görevlendirme süreleri, bir aydan ihtiyaca binaen iki yıla kadar bir görevlendirme süresi söz konusudur. Onun haricinde, son yıllarda yine -ileride detayını arz edeceğim- Uluslararası İlahiyat Projesi kapsamında, programı kapsamında mezun ettiğimiz arkadaşlarımızı, kardeşlerimizi, vatandaşlarımızı Almanya'da, özellikle Almanya'da ama bununla beraber diğer Kıta Avrupası ülkelerinde istihdam ettiğimiz sözleşmeli personel arkadaşlarımız var, bunların da sayısı şu anda 500 civarında. Bunlarla ilgili birtakım mahallinde, sahada sıkıntılar yaşandığına dair elbette bize de malumat iletiliyor. Bunlar muhtemelen Komisyon üyelerimize de ulaşmış olabilir. Bunlardan bir tanesinin en önemli başlığı, burada mezun olup, okuyup, ilahiyat fakültesi diplomasını aldıktan sonra, maaş sebebiyle, özlük hakları sebebiyle yurt dışında alternatif kuruluşlarda, kurumlarda görev alma ihtimali, imkân olduğu için bu personelin bir kısmının özellikle, o ülkedeki eğitim kurumlarında görev aldığına dair bilgiler mevcut. Bu, elhak doğrudur ancak ocak ayı itibarıyla bu personelimizin özlük haklarında çok ciddi bir iyileştirme sağlandı ve yeniden ciddi bir teveccüh söz konusu. Nitekim biz iki hafta önce Almanya'da ve hâlen şu anda Diyanet İşleri Başkanlığımızda bu arkadaşlarımızın istihdamıyla ilgili sınavları ve mülakatları yapmaktayız. Burada söylediklerimi teyiden arz etmek isterim ki daha önceden çeşitli sebeplerle istifa etmiş olan bu personel sınıfındaki kardeşlerimiz, arkadaşlarımız bu özlük haklarının iyileştirilmesi vesilesiyle tekrar bu kadroya başvurmuş durumdadır veya başvurmaya devam ediyorlar.

Bir önceki sunumda da arz edildi, şu anda 77 müşavirlik kadromuz bulunuyor, bunlardan 54 tanesi ataşelik kadrosu, 3 tane de müşavir yardımcılığı kadrosu var ancak şu ana kadar biz bu kadroları henüz kullanmış değiliz; bir kısmı o ülkedeki diplomatik ya da mevzuat gerekçesiyle ancak biz her ülkede var olan, almış olduğumuz, ihdas olunan kadroları da doldurma imkânına sahip olamıyoruz, bu da muhatap ülkedeki mevzuattan kaynaklanabiliyor.

Şimdi, efendim, bizim tabii, iki temel başlığımız var yurt dışı etkinliklerimiz bağlamında. Birincisi din hizmetleri, ikincisi ise eğitim hizmetleri, eğitim faaliyetleri. Şimdi kısaca ben eğitim faaliyetlerimizden bahsetmek istiyorum.

Bizim bu hizmetlerimizin, sayın vekillerim, özellikle ve önemle belirtmek isterim ki desteklenmesinde en büyük destekçimiz ya da partnerimiz aslında Türkiye Diyanet Vakfıdır. Dolayısıyla şu anda burada vereceğim rakamların veya hizmetlerin finansmanı, mali yönü, bütçesi vesaire Başkanlık bütçesinden ziyade Türkiye Diyanet Vakfının bütçesinden, dolayısıyla, bir başka ifadeyle, vatandaşlarımızın, hayırseverlerimizin yapmış olduğu bağışlarla icra olunmaktadır. Bu kapsamda Uluslararası İmam-Hatip Lisesi Programı bizim hâlihazırda devam ettirdiğimiz bir programdır. Bu program 2006 yılında başlamış durumda ve şu anda İstanbul, Ankara, Konya, Kayseri, Bursa, Sivas, Tekirdağ, Tokat, Mersin, Gaziantep, Edirne ve Eskişehir'de bu program uygulanmaktadır. Nedir bu program? Bu programa yurt dışında bizim vatandaşlarımızdan olduğu gibi aynı zamanda dindaşlarımızdan da talep olması hâlinde bu imam-hatip lisesinde elbette Türkçe eğitim olmak üzere imam-hatip lisesi programı tedrisatı yapılmaktadır. Şu anda 110 ülkeden 1.798 öğrenci, bu ismini arz ettiğim şehirlerimizde eğitimlerine devam etmiştir. Bunlardan 3.655 öğrenci mezun olmuştur, bir kısmı yine ülkemizde yükseköğretime devam etmektedir, bir kısmı ise tabii ki kendi ülkelerine dönerek kendi ülkelerindeki eğitim kurumlarında eğitimlerine devam etmektedir. Aslında Başkanlığımızın eğitim alanındaki en önemli projelerinden ve özellikle Kıta Avrupası'ndaki din görevlilerinin azaltılmasına yönelik projeye ya da planlamaya ya da siyasete alternatif olarak geliştirilen bir eğitim programıdır. Bunu biz "Uluslararası İlahiyat Programı" olarak tanımlıyoruz ve özellikle yurt dışındaki millet varlığımızın evlatlarından seçip burada okuttuğumuz öğrencileri bilahare mezuniyetleri sonrasında o ülkede istihdam ediyoruz. Şu ana kadar burada yıllara sâri rakamlar sunuda yer almaktadır; 2020'de 107, 2021'de 108, 2022'de 120, 2023'te 70, 2024'te 84, şu anda 2025'te 105 aktif öğrenci eğitimine devam etmektedir. Bunlar özellikle Ankara, İstanbul, Konya ve Bursa olmak üzere 4 şehirde ancak Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, 29 Mayıs Medeniyet Üniversitesi -Medeniyet Üniversitesindeki sadece Almanca olmak üzere- eğitimlerine devam etmektedir. 2006 yılında başlamış olup bugüne kadar 15 ülkeden 1.243 öğrenci mezun olmuştur. 2025-2026 yılında -az önce de arz ettiğim gibi- Almanca İlahiyat Programı'na Medeniyet Üniversitesi dâhil olmuştur, 124 öğrenci katılmıştır.

Efendim, şimdi, bu programın şöyle bir faidesi var, bunu da bizatihi arz etmek isterim: Özellikle millet varlığımızın mevcut olduğu Kıta Avrupası'ndaki imam görevlendirilmesine alternatif bir proje kapsamında 500 civarındaki bu arkadaşlarımızı, bu kardeşlerimizi -az önce de rakamı verdim- sözleşmeli kadrolarda istihdam ediyoruz. Bu, Kıta Avrupası'ndaki uygulama ama bununla beraber buradan mezun olanları sadece Kıta Avrupası'nda değil, soydaşlarımıza yönelik Balkanlar'da ve Orta Asya'daki ülkelerde de sözleşmeli olarak görevlendiriyoruz. Bir adım ötesi de yine bu ülkelerin haricindeki coğrafyalarda da -yani biz ona Müslüman ülke ve toplulukların olduğu coğrafyalar diyoruz- bu mezunlarımız çeşitli STK'lerde görev alabiliyor veya Türkiye Diyanet Vakfının oradaki şubelerinde maaşlı ya da gönüllü olarak hizmet ediyorlar.

Malumunuz, bizim Diyanet Vakfı partnerliğiyle gerçekleştirdiğimiz "Vekâletle Kurban Organizasyonu" isimli bir programımız var. 140 civarında bu etkinlik gerçekleştiriliyor. Oradaki etkinlikleri, özellikle vurgulamak isterim ki 140 ülkedeki kurban organizasyonunu biz özellikle Uluslararası İlahiyat Programı'ndan mezun olmuş olan misafir öğrenciler marifetiyle icra etmekteyiz. Bir de efendim, az önce arz ettiğim Uluslararası İlahiyat Programı'ydı vatandaşlarımıza, millet varlığımızın evlatlarına yönelik ama çok daha eski tarihlere kadar giden, 1992 yılında başlamış olan 1.340 lisans ve 392 lisansüstü öğrencinin devam ettiği, bir kelime ilavesiyle "Uluslararası İlahiyat Lisans Programı" diye tanımladığımız bir program var. Burayı özellikle Müslüman coğrafyalardaki dindaşlarımıza hizmet edecek veya onları destekleyecek öğrencilerin yetiştirildiği bir program olarak tanımlayabiliriz. 2024-2025 yılı itibarıyla 249, 2025-2026 yani şu an hâlihazırda ise 171 lisans öğrencisi, 74 lisansüstü öğrenci bu programda hâlen eğitim görmektedir. 72 ülkeden öğrenci var; 594 lisans öğrencisi, 182 lisansüstü öğrenci. Bu kardeşlerimiz de az önce arz ettiğim gibi, yine,

devlet bütçesinden değil, Türkiye Diyanet Vakfının fonlamış olduğu program kapsamında, yine İstanbul, Ankara, Konya, Kayseri ve Bursa olmak üzere 5 ilde eğitimlerine devam etmektedir.

Bir anekdot olarak arz etmek isterim efendim: Bir çalışma ziyareti vesilesiyle Afganistan'a gittiğimde -dört beş yıl oluyor- orada bizi karşılayan, tercümanlık eden, mihmandarlık eden, Mecliste görüştüğümüzde Meclisteki milletvekili hatta bir bakanlıktaki üst düzey bürokrat, iş adamı vesaire -şuraya getireceğim sözü- 1994 yılında Isparta İlahiyattan mezun olan, Türkiye Diyanet Vakfı bursuyla okumuş olan öğrencilerin bizim Türkiye olarak orada neredeyse her alanda destekçimiz olduğunu bizatihi ben müşahede etmiş bulunuyorum. Bu tabii, az önce ifade ettiğim gibi, özellikle ramazan aylarındaki ve kurban dönemindeki bizim 140 ülkede operasyonlarımızı, faaliyetlerimizi bu gönüllü ya da istihdam ettiğimiz, vakıf marifetiyle görev alan personel aracılığıyla gerçekleştirdiğimizi tekrar dile getirmek isterim.

Efendim, muhtemelen malumlarınızdır, bizim Türkiye'de ilahiyat mezunlarını vaizlik, müftülük ve idareci kadrolarına hazırlayan bir yüksek ihtisas kurslarımız var, müftülük kursları bir anlamda. Buraya da biz 2012 yılından beri yine yurt dışından gelmiş uluslararası ilahiyat ya da uluslararası ilahiyat lisans programından mezun olmuş öğrencileri de kaydetmeye, almaya başladık. 2012 yılından günümüze kadar 363 mezun vermiş durumda. Bu mezunlardan 48'i Avrupa ülkelerinde yaşamakta, vatandaşlardır. 18 ülkeden 101 uluslararası kursiyerle İstanbul, Ankara, Konya, Kayseri ve Kocaeli olmak üzere 5 ilde programımız devam etmektedir. 2017 yılından itibaren yüksek ihtisas kurslarına ÜİP mezunu kardeşlerimiz de dâhil edilmiştir. Burada şunu da vurgulamak istiyorum açıklığı: Yani biz sadece lisans seviyesinde ilahiyat eğitimi vermekle kalmayıp bir üst kademe olan -yani bizim Türkiye'deki Memurun Kanunu mu diyelim- bürokraside görevlendirdiğimiz yönetici kadroların, müfti kadrolarının bir anlamda o ülkelerdeki teşkilatlanmaya da bu vesileyle katkı sağladığını, destek olduğunu ayrıyeten arz etmek isterim.

Efendim, bir başka eğitim kalemi başlığı yine bizim Müslüman ülke ve topluluklarda yaşayan dindaşlarımızın ülkemizde, Diyanet İşleri Başkanlığı organizasyonu ile eğitime alınmasıdır. 2019-2020 arasında 98... Rakamlar sunuda yansıyor ama ben hızlı geçmek adına son yılı vereyim: 2024-2025 yılında 251 öğrenci, din görevlisi bir başka ifadeyle, KKTC'den, Rusya'dan, Kazakistan, Kosova, işte, malumunuz Balkanlar coğrafyasından, keza Filistin'den, Bosna Hersek'ten, Maldivler'den, Güney Afrika'dan, Uganda, Irak ve Çad olmak üzere bu eğitimlere katılmış durumdadır. Efendim, burada tadat edilmemiş ama eski bir bilgi olduğu için belki de ben bizatihi yine bir Moğolistan ziyareti sonrasında, orada karşılaştığımız Hoton Türkleriyle tanışmıştım; Hoton Türkleri, malumunuz efendim, bunlar hem Müslümanlar hem Müslüman olarak kendilerini addediyorlar. Ancak biz orada karşılaştığımızda, görüştüğümüzde temel din bilgilerinin çok zayıf olduğunu gördük. O kapsamda, Hoton Türklerinden de Moğolistan'dan da bir grup dindaşımızı diyebilirim buraya, bu kapsamda, din eğitimine getirmiş ve onlara bir süre eğitim vermiş idik.

Efendim, bu da yine, diğer kurumların sıklıkla kullandığı, Millî Eğitim Bakanlığımızın uhdesinde icra olunan yurt dışı lisansüstü seçme ve yerleştirme programı. Burada da biz 2019 yılında bir başlangıç yaptık; 2019, 2020, 2023 yıllarında YLYS programı kapsamında Başkanlığımız adına mecburi hizmete dayalı lisansüstü eğitim amacıyla yurt dışına öğrenci gönderdik Türkiye'den. Bunlardan 13'ü, şu ana kadar, 2019 mezunlarından, bursiyerlerinden, 2020 bursiyerlerinden de 9 olmak üzere 22 bursiyer arkadaşımız, Diyanet İşleri Başkanlığı uhdesinde görev aldılar. Ancak bunların birtakım idari problemleri var. Bunlar hâlen Hukuk Müşavirliğimiz nezdinde takip ediliyor. Daha iyi kadrolara atanmasına ilişkin çalışmalar devam ediyor efendim. Maalesef, bu arkadaşlarımız, şu anda arzu ettikleri bir kadroda değil, bizim "kariyer uzmanlığı" dediğimiz, Diyanet İşleri uzmanlığı kadrosuna atanmasına ilişkin birtakım sıkıntılar yaşandı, hatta mahkeme süreçleri oldu ancak önümüzdeki süreçte bunun çözümleneceğini bizler de bekliyoruz efendim.

Bir başka sivil inisiyatifimiz, programımız -buna biz hakikaten çok önem veriyoruz, şimdi, rakamlar sizi lütfen yanıltmasın- bu, özellikle Avrupa Kıtası'ndaki millet varlığımızın yavrularına yönelik, 13-17 ve 18-25 yaş gruplarına, efendim, bölünmek suretiyle, iki grup hâlinde, iki yaş grubu sınıfıyla 2012 yılından beri Diyanet İşleri Başkanlığının organizasyonu ile ancak yurt dışındaki birlik ve vakıflarımızın finansmanı ile yüzlerce -hatta binlerce ifade edilebilir- öğrenci kardeşimiz, evladımız Türkiye'ye getirilmektedir. Bunlar, bu Değerler Eğitimi ve Erdemli Gençlik Programı kapsamında, sadece bir eğitim, bir kurs mantığıyla değil, özellikle İstanbul başta olmak üzere, Çanakkale, Bursa, Konya, duruma göre, programın elvermesi durumuna göre, diğer şehirlerde de hem geziyorlar hem bir anlamda eğitim alıyorlar, elbette Ankara da buna dâhil olmak üzere. Şu ana kadar altı yıl içerisinde 5.346 öğrenci bu programa katıldı. Ancak ilk başlangıçta yüksek olan, 2.520 olan bu rakam, malumunuz, pandemi sürecinde bir düşüşe uğradı. Şu anda 2025 yılında 401 olsa da Sayın Başkanımızın tensipleriyle ve tasvipleriyle şu anda bizde Değerler Eğitimi'nde programa katılan...

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YURTDIŞI EĞİTİM VE REHBERLİK DAİRE BAŞKANI NURULLAH KARAKAŞ - Şu an 450, kız ve erkek öğrenci, İstanbul ve Ankara...

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - 400 küsur öğrenci misafirimiz. Bunu şunun için arz ediyorum: Nisan ayındayız ama önümüzdeki aylar içerisinde bu programı biz tekraren uygulayarak rakımı daha üst seviyelere, efendim, taşımanın gayreti içerisinde olacağız.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Yine vakıf tarafından mı finanse ediliyor?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Efendim, bunlar yurt dışındaki vakıf ve derneklerimiz tarafından finanse ediliyor. Dolayısıyla, devlet bütçesinden herhangi bir harcama yapılmıyor. Tabii, fırsat olsa, bunlarla ilgili de diğer küçük, böyle tatlı güzel anekdotları da paylaşsak ama hakikaten katılan ve katıldıktan sonra bizlerle, efendim, duygularını paylaşan bu öğrencilerin programdan son derece memnun olduğunu, ailelerinin, velilerinin de son derece memnun olduğunu ve bize bunu açıklıkla ifade ettiğini ben de sizlere bu vesileyle arz etmiş olayım.

Efendim, bir başka faaliyet alanımız, sosyal ve kültürel faaliyetler. Takdir edersiniz, malumunuz, Türkiye'deki camilerimizle ilgili elbette cami içi ve cami dışı din hizmetleri diye iki başlıkta biz toparlıyoruz ancak hepinizin malumu -eminim, her biriniz müşahede etmişsinizdir- yurt dışındaki, efendim, bizim camilerimiz ya da derneklerimiz sadece bir ibadet mekânı olmaktan ziyade hem sosyal hem kültürel bir mekân olarak bir işlev icra ediyor. Dolayısıyla, sadece namazların kılındığı bir yer değil, ben de bizatihi görev yapmış olarak, Diyanet İşleri Başkanlığımızın bir mensubu olarak çok çeşitli hizmetleri müşahede etmiş bulunuyorum. Bunun içerisinde, efendim, hanımefendilerin -belki ifade yanlış olmasın- bir araya gelip çay-kek partilerinden tutunuz, kermeslere kadar, efendim,

meslek atölyelerine kadar elbette ki eğitimin; hadis, Kur'an, tefsir, meal, ilmihal derslerinin verildiği programlar başta olmak üzere, gençlere yönelik gezilerin, seminerlerin, kampların, yarışmaların düzenlendiği onlarca, yüzlerce başlık var ama onları burada tek tek tadat etme imkânımız bulunmuyor. Ancak, bizim Başkanlık merkezinde, bu kapsamda arz etmiştim, bir daire başkanlığımızın olduğunu, bu başkanlığımız, daire başkanlığımız, yıllardan beri, şu ana kadar, 2018'den bu yana, efendim, "İnternet Penceresinden Dünyadaki Dinî, Sosyal ve Kültürel Gelişmeler" başlıklı haber bülteni hazırlamakta. Bunların bir kısmı yurt dışındaki haberlerin ya da işte "web" sayfalarından çıkan haberlerin tercümesi, bir kısmı ise efendim, yurt içindeki Türkçe haberlerden teşekkül ediliyor ve bunlar hem arşivleniyor hem de ilgili amirlerin, personelin bilgilerine arz ediliyor efendim.

Çok önemli bir başlık olduğunu düşünüyoruz, zaman zaman, efendim, ne diyelim, paydaş kurum ve kuruluşlarla da ortak çalışmalar düzenlediğimiz, toplantılar yaptığımız bir başlığımız; İslamofobi olaylarının takip edildiği, raporlandığı, bir sonraki aşaması ise analiz edildiği çalışmalarımız söz konusu. Şimdi, Sayın Başkan Yardımcımızın da riyasetinde yaklaşık on-on iki gün önce bir toplantıyı biz kurum temsilcilerimizle, yaklaşık 20 kurum ve kuruluştan katılımcıyla elde edilen bu rapor sonuçlarını paylaşma imkânı bulduk, çok da güzel dönüşler, tepkiler aldık. Bu noktada ileriye yönelik bir strateji belirlenmesi, daha, nasıl ifade edelim, ortak çalışma gruplarının oluşturulmasına yönelik irade ortaya kondu. Yine Sayın Başkanımızın ve Başkan Yardımcımızın tensipleri ve talimatları doğrultusunda, bu ayın 22'sinde Başkanlığımızda, çok daha üst düzeyle, belki de Bakan Yardımcılarımızın ve ilgili kuruluşların kuruluş başkanlarının katılımıyla yine bir toplantı planlanıyor. Burada, malumualiniz, şöyle önemli bir başlık var: Her bir konuyu, her bir haberi, her bir vakayı bizim Başkanlıktan, efendim, bire bir takip etmemiz de söz konusu olamayabiliyor. Dolayısıyla, biz, internette takip ettiğimiz kadar, bir taraftan da efendim, Dışişleri Bakanlığımızdan da elde ettiğimiz verileri veya bu alanda çalışan işte SETA gibi kuruluşların toplamış olduğu, derlemiş olduğu malumatı da efendim, elde ederek bir çalışma ortaya koyuyoruz. Burada en büyük sıkıntı -vatandaşlarımızın da zaman zaman bunu dile getirdiğine şahidiz- efendim, İslamofobik vakaların çok büyük bir kısmının, ne hazindir, ne yazık ki gerek bizim vatandaşlarımız gerekse diğer Müslüman topluluklar tarafından kayda geçirilmemiş olması en büyük sıkıntı. Bir kısmı elbette emniyet güçlerine, mahkemeye veya hukuki mecralara taşınıyor ancak vatandaşlarımızın ya da dindaşlarımızın büyük bir kısmı daha sonrasında başına gelebilecek risklerden dolayı bunu takip etmekten, bildirmekten içtinap ediyorlar efendim. Ancak biz, mevcut verileri, elde edebildiğimiz kadarıyla bu verileri topluyor, arz ettiğim gibi raporluyor, analiz ediyoruz ve ilgili makamlara arz ediyoruz, paylaşıyoruz. Ancak şu ana kadar Sayın Başkanımızın ve daha önceki makamın takdiriyle, Başkanlığımızın takdirleriyle bu raporlar kamuoyuyla henüz paylaşılmadı. Bu bilgiyi de parantez içi arz etmiş olayım.

Evet, Sayın Hocamızın, Başkan Yardımcımızın da direktifiyle eğer arzu edilirse bu konuda da belki basına kapalı mı olur, takdir, bilemiyorum ama çok kıymetli vekillerimize de İslamofobiyle ilgili bir sunum yapmaktan ayrıca memnuniyet duyuyoruz efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Çok mutlu oluruz.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Çok teşekkür ederim.

Efendim, bu hazırlanan raporlar sadece İslamofobi alanında değil tabii ki, diğer alanlarda da ulusal ve uluslararası platformlarda ihtida ülkelere göre Müslüman mühtedi profili, İslam'la anılmayan gruplar özelinde dinî ve manevi istismar, Türkiye'de ve dünyada misyonerlik, siyonizm, antisemitizm ve İslam karşıtlığı kıskacında 7 Ekim sonrası Filistin-Gazze soykırımı, koşer ve dünya genelinde koşer ekonomisi gibi tematik raporlar yine Başkanlığımız marifetiyle hazırlanmıştır, hazırlanmaktadır. Buna şunu da ilave etmekte fayda mülâhaza ediyorum: Bizim özellikle Almanya'da ve Amerika'da DİTİB'lerimizin ya da vakıflarımızın bünyesinde kurulmuş olan araştırma merkezlerimiz var, onların da müstakilen yapmış olduğu çalışmalar var, onlar burada henüz sunuya ilave edilmiş değil.

Efendim, bir başka faaliyet kalemimiz, yurt dışında aile seminerleri. Bu da özellikle genç kızlara ve hanımefendilere yönelik bir program. Ne hazindir ki pandemi döneminde bu seminerleri bizler on-line vermek durumunda kaldık efendim, malumunuz ancak yine minnetle ve takdirle, şükranla arz etmek isterim, anmak isterim, Sayın Başkanımızın ve çok kıymetli Başkan Yardımcımızın özellikle direktifleriyle, talimatlarıyla önümüzdeki süreçte bu aile seminerlerinin tekraren yüz yüze gerçekleştirilmesi kararı alındı ve nitekim biz de bu yönde planlamaları, çalışmalarımızı başlattık ve uygulamaya da geçmiş durumdayız. Arz ettiğim gibi, özetle, yurt dışında yaşayan vatandaş, soydaş veya din görevlilerimize yönelik aile seminerleri düzenleniyor. Bunlar pandemide -yine ifade ettiğim gibi- on-line gerçekleştirildi. Bunun şöyle bir ehemmiyeti var efendim: Anadolu'dan giden insanımız Almanya'da, Avrupa'da özellikle -bağışlayın Almanya ifadem- Kıta Avrupası'nda tabii birtakım sosyal ya da psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalıyor, bu da insani bir durum. Bunların danışabileceği, yardım alabileceği en yakın, en kolay imkân elbette bizim din görevlileri oluyor, ben de bizatihi defaten şahit oldum. Aile içi geçim meselelerinden ekonomik meselelere kadar, iş bulmaya kadar yahut da zorbalığa kadar vesaire, birtakım sıkıntılarla karşı karşıya kalabiliyor vatandaşlarımız. Sununun başında arz etmiştim, özellikle "Yurt dışında bizim vakıf ve derneklerimizde Diyanet İşleri Başkanlığı marifetiyle sunulan hizmetler sadece din hizmetleri değil." derken belki bunu örneklendirmek gerekiyordu efendim. Dolayısıyla, orada bu aile seminerlerinin de çok işlevsel, çok işe yaradığını özellikle vurgulamakta fayda var. 2021 yılında 15 ülkede 68, 2022'de 18 ülkede 17 seminer, 2023'te 4 ülkede 34 seminer, 2024'te ise 5 ülkede 39 seminer gerçekleştirildiği kayıtlarımızda görülmektedir.

Efendim, mühtedi çalışmaları bir başka hizmet alanımız, faaliyet alanımız. Malumualiniz yurt dışında özellikle İslam'la şereflenen, Müslüman olan çok sayıda, binlerce, zaman zaman dile getirilen bir yeni Müslüman topluluk söz konusu. Biz Diyanet İşleri Başkanlığı olarak yurt dışında bunlarla elbette birtakım farklı etkinlikler gerçekleştiriyoruz, eğitim hizmetleri başta olmak üzere, yayın hizmetleri başta olmak üzere ama özellikle vurgulamakta fayda gördüğümüz bir program ise "İslam'ın Ruhunu Hisset" başlığını verdiğimiz bir program kapsamında gruplar hâlinde yurt dışında mühtedi olmuş, Müslüman olmuş, Türk olmayan dindaşlarımızdan özellikle Konya'ya getirerek Konya'da onlara eğitim semineri veriyoruz. İngilizce konuşabilen, ders verebilen, özellikle akademiden tercih ettiğimiz hocalar marifetiyle bir hafta boyunca hem onlara temel dinî bilgileri arz ediyoruz, paylaşıyoruz hem de bir taraftan memleketimizin, ülkemizin güzelliklerini, tarihî ve turistik mekânlarını gezdirme fırsatı buluyoruz. Altta yer alan fotoğrafta, benim de içinde bulunduğum Londra'dan getirmiş olduğumuz 43 kişilik bir heyetin fotoğrafını arkadaşlar buraya eklemişler efendim. Bu da önemli bir konu, bu konuyla da ilgili yani burada, efendim, izninizle tekrar etmek isterim, hizmetlerimizin çok büyük bir kısmı Türkiye Diyanet Vakfı veya yurt dışındaki birlik ve vakıflarımızın finansmanıyla, destekleriyle gerçekleştiriliyor. Bu da bizi hakikaten çok

memnun ediyor çünkü bu hizmetlerin sahada vatandaşlarımız nezdinde hüsnükabul gördüğünü görüyoruz. Zira, hüsnükabul görmese bunlar mali yönden herhâlde desteklenmezdi diye değerlendiriyoruz.

Bir başka başlığımız yurt dışı manevî danışmanlık ve rehberlik seminerleri. Aslında bunlar da bir anlamda aile seminerlerine benziyor ama kapsamı biraz daha geniş. Dolayısıyla, Başkanlığımızın yurt içinde başarıyla yürüttüğü manevî danışmanlık ve rehberlik seminer ve uygulamaları keza yurt dışında da yürütülmektedir. Dünyada manevî danışmanlık ve rehberlik üzerine çeşitli seminerler verilmiş, hatta fotoğrafta gördüğünüz hanımefendi, Daire Başkanımız Doçent Doktor Sevde Düzgüner Hanımefendi, uzmanlığı da bu sahada olduğu için pek çok yayını müstakilen kendisi kaleme alarak Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları arasında şu anda çıkmış durumdadır efendim.

Bir başka hizmet kalemi, elbette yardım faaliyetleri. Bu yardım faaliyetlerinin takdir edersiniz ki sadece bir coğrafyaya değil, dünyanın dört bir tarafına, Sayın Başkanımızın defaatle çeşitli vesilelerle dile getirdiği üzere şu anda 140'ı bulan ülkeye yayılmış olduğunu çok büyük bir memnuniyetle ifade etmek istiyorum. Bunları biz özellikle vakitle alakalı ya da belirli dönemlere hasredilmiş olarak iki başlık altında ifade edebiliriz: Ramazan ayı faaliyetleri, ramazan ayındaki yardım faaliyetleri, diğeri ise vekâletle kurban organizasyonu. Ramazan ayında, özellikle ifade etmek gerekirse, efendim, açlık çekilen, afet yaşanan, ekonomik sıkıntı içinde bulunan coğrafyalara, burada tadat edildiği üzere Afrika'da, Latin Amerika'da, Asya Pasifik'te, Orta Doğu'da 64 ülkede toplam 873.772 kurban hissesi 2025 yılı içerisinde sadece dağıtılmış durumdadır ama sadece yine ramazan ayında 2025 rakamlarına göre 17.970 bayramlık kıyafet, 300.411 iftar yemeği, kişi sayısı esaslı olmak üzere, yine 177 bin civarında gıda paketi 2025 yılında ramazan ayında dağıtılmıştır. Elbette bu sene de dağıtıldı ancak henüz rakamlar bize icmalen ulaştırılmadığı için onu buraya alamadık. Latin Amerika'da kurban organizasyonu kapsamında 1.042... Güney Amerika'da da bu hizmetleri vermeye çalışıyoruz. Ben de defaten bu kurban organizasyonuna katılmış bir Diyanet mensubuyum. Bilemiyorum arzu eden olur mu sayın vekillerimizden ya da muhterem hazırandan, bir tecrübe etmek isterlerse önümüzdeki dönemde de biz misafir etmekten, refakatinizden ayrıca memnuniyet duyarız.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Ben pas geçiyorum, hayatım bunlarla geçti.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Bunu efendim, şöyle: Ben tecrübe ettiğim için arz etmek isterim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Hayatı o şekilde geçmiş, o yüzden pas geçiyor.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Doğrudur efendim, ben duyamadım, başışlayın.

Şimdi, şöyle efendim: Birkaç coğrafyaya, farklı coğrafyaya gittim, orada yaşadığınız manevî atmosfer, aldığınız dualar, millet olarak, ülke olarak aldığımız dualara şahit olmak çok büyük memnuniyet verici efendim. Üzüntü verici olan şu: Elbette bizim de bir kapasitemiz var, 870 bin kurban hissesinden bahsediyoruz ama bu yine de belli sayıda insana ulaşacak bir miktar. Filipinler'de bir bölgeye gittiğimizde orada şahit oldum, köyün tamamı -biraz detaya giriyorum- bizim gelişimizden dolayı sıraya girmişler. Biz 10 farklı köyde onar tane büyükbaş -çok af buyurunuz- kesimi için plan yapmıştık. Dolayısıyla, koskoca köyde 10 tane büyükbaştan hisse sahiplerine ya da dağıtacağınız insanlara verebileceğiniz birkaç gram etten ibaret oluyor. Ona rağmen inanınız ki -bunu bütün samimiyetimle, kalbimle söylüyorum- çok duygusal, gözlerinizin yaşardığı manzaralara şahitlik ediyorsunuz.

Vaktin dar olduğunu biliyorum ama bir anekdotla daha örneklendirmek istiyorum. Bunun bizde elbette kayıtları var, arşivleri var, orada yaşanan hatıralara dair ama çok enteresan olan bir hatıratı dikkat çekici olması hasebiyle paylaşmayı arzu ediyorum. Senegal'de arkadaşlarımız bu kurban organizasyonunu gerçekleştiriyorlar efendim, sonrasında bir haber geliyor, deniyor ki: "Efendim, şu köyde, falanca köyde ciddi bir sıkıntı var ekonomik olarak ve gıda yönünden, oraya da bir miktar dağıtılması bekleniyor, talep ediliyor ancak tek bir sıkıntı var, sıkıntı değil de öyle arz ediliyor, bu köyün Hristiyan olduğu söyleniyor." Dolayısıyla, arkadaşlarımız da memnuniyetle, hiçbir itiraz göstermeden belirli sayıda, işte, imkânlar ölçüsünde eti o köye gidip dağıtımını gerçekleştiriyorlar. Herhangi bir propaganda, herhangi bir konuşma, herhangi bir beklenti olmaksızın ancak sayın vekillerim, emin olunuz, iki ay geçmeden o köyün tamamının bu güzel jestten dolayı Müslüman olduğuna dair bize haberler ulaştı efendim. Böyle de enteresan anekdotlara şahitlik ediyoruz. TDV iş birliğiyle yine 2015 yılında başlatılan proje kapsamında Müslüman nüfusun ağırlıkta olduğu Afrika ve Asya kıtalarında maddi zorluklar nedeniyle su çıkarılamayan bölgelerde su kuyusu açılıyor. Bunların 2015'ten bu yana 41 ülkedeki sayısı 1.450'yi bulmuştur. Zaman zaman sayın vekillerim, bize de itirazlar geliyor, Diyanet Vakfının açtığı kuyulardan farklı bir yönümüz var efendim, belki bunlara kuyu demek bile kelime anlamı itibarıyla doğru değil çünkü bizim çok muntazam, çok böyle hem teknolojik, teknik anlamda uzun ömürlü, inşa eden müteahhit, yüklenici firmadan on beş yıl taahhüt kaydıyla gerçekleştirdiğimiz su kuyuları, dolayısıyla kimi yerde kısa mesafede ama bazı yerde... Şu anda mesela, Afganistan'da -yine ben şahidim- 243 metreden çıkarıldı su, orada on beş yıllık garantiyi temin ediyoruz ve o süre içerisinde bunu inşa eden firmadan da gerekli bakımlarını garanti etmesini taahhüt ediyoruz.

Yine, güzel bir anekdot olarak arz etmek isterim efendim. Bu yılın başında yine bir çalışma ziyareti kapsamında Mezâr-ı Şerif bölgesine ziyaret gerçekleştirdik, oradaki din hizmetleri ataşesi arkadaşımız dedi ki: "Hocam, bu civarda hakikaten ciddi bir su kıtlığı var." O bölgeye bir su kuyusu açılıp açılmayacağını sordu, hatta biz de yakın mesafe olduğu için gittik, gördük, büyük bir köyün girişine tabela asmışlar, kendi dillerinde, alfabelerinde yazdığı başlığın yanında ayrıca Türkçe harflerle ve Türkçe olarak "Alparslan Ovası" diye bir tabir koymuşlar. Tabii, biz ihtiyaca binaen, bundan ziyade ihtiyaca binaen hemen bir su kuyusu açılması için -işte, ifade ettim, bu hizmetleri destekleyen, sahiplenen vatandaşımız- hemen oradan Almanya'daki bir ataşemizi arayarak buraya bir su kuyusu açılmasını rica ettik; Allah'a hamdolsun, çok mutluluk verici sayın vekillerim, biz bir su kuyusu talep ettik, iki ay geçmeden Almanya'dan tam 4 su kuyusu miktarı yardım toplandı ve şu anda o 4 kuyunun 3 tanesi açıldı, sadece seremonisi yapılacak, merasimi gerçekleştirilerek inşaallah hizmete sunulacak.

TDV'yle başlatılan yine bir başka hizmet kalemi faaliyetimiz Yetim Himaye Desteği Projesi. Bu kapsamda da 8 Afrika ülkesinde; Burundi, Çad, Etiyopya, Gana, Kamerun, Moritanya, Nijerya, Senegal ile Afganistan, Bangladeş, Filistin, Lübnan,

Pakistan, Suriye ve Yemen'de toplam 701 yetim bu Yetim Himaye Desteği Programı'nda muhafaza edilmekte ya da desteklenmektedir. Yine, tekraren ifade etmek gerekir; bunlar devlet bütçesinden gerçekleştirilen değil, Türkiye Diyanet Vakfı ya da de DİTİB'ler, ATİB'ler marifetiyle yürütülen projelerdir. Bizler sadece bunların koordinasyonunu sağlıyoruz efendim.

Elbette Diyanet İşleri Başkanlığımızın diplomatik olarak gerçekleştirdiği çeşitli zamanlarda, çeşitli vesilelerle toplantılarımız oluyor. Sayın Cumhurbaşkanımızın özellikle teşekkürleriyle gerçekleştirdiğimiz Afrikalı Müslüman Dinî Liderler Zirvesi'ni yaptık, bunu biz 3 defa gerçekleştirdik. Böylelikle, o sahada da hakikaten hatırı sayılır bir hüsnükabul gördük çünkü o müftüler, dinî idare başkanları döndüklerinde Türkiye lehine ve Diyanet İşleri Başkanlığı lehine çok güzel hem tanıtım hem sahada -amiyane tabirle olacak affedersiniz- bizim reklamımızı yapıyorlar.

Bir başka önemli başlığımız: Uluslararası Latin Amerika Müslüman Dinî Liderler Zirvesi'ni gerçekleştirdik. Dünya İslam Bilginleri Barış, İttidal, Sağduyu İnisiyatif Toplantısı'nı gerçekleştirdik. Bunu özellikle belki belirtmek gerekir; DEAŞ'ın zirve yaptığı tarihlerdeydi bu. Asya-Pasifik Ülkeleri Müslüman Dinî Liderler Zirvesi'ni gerçekleştirdik. "Vahyin Kutsadığı Şehir: Kudüs" başlıklı bir toplantı gerçekleştirdik. Dünya Müslüman Azınlıklar Zirvesi, İslam İşbirliği Teşkilatı Üye Ülkeleri Diyanet İşleri Başkanları İstişare Toplantısı, uluslararası Acil Kudüs Toplantısı, Dünya Müslüman Dinî Liderler Acil Filistin Toplantısı, Dünya İslam Bilginleri İstişare Zirvesi, Türk Devletleri Topluluğu Üye Ülkeleri Diyanet İşleri Başkanları Toplantıları, Balkan Ülkeleri Diyanet İşleri Başkanları İstişare Toplantıları -nitekim iki gün önce Makedonya'da tamamlandı- Avrasya İslam Şûraları, Avrupa Müslümanları buluşmaları, müşavir ve ataşelerimizin iştirakiyle özellikle gerçekleştirilen yurt dışı din hizmetleri konferansları uluslararası ölçekte gerçekleştirdiğimiz toplantılar olarak tatad edilebilir. Tabii, bu toplantıların detaylarına girmiyorum ama özellikle coğrafi nitelikte olan Afrika, Latin Amerika, Asya-Pasifik ülkeleri toplantılarına ortalama 200'lü rakamlarla katılımın olduğunu da burada arz etmiş olayım.

Efendim, malumunuz, yine Diyanet İşleri Başkanlığı marifetiyle yurt dışında çeşitli camiler, mescitler inşa edilmekte. Yine, tekraren ifade ediyorum: Bunlar devlet bütçesinden değil, hayır sahiplerinin destekleriyle gerçekleştirilen hizmetler ya da projelerdir. Bunları kısaca arz etmek gerekirse Almanya Stuttgart Merkez Camisi, Köln Camisi, Amerika Birleşik Devletleri'nde, Maryland'de Diyanet Center, efendim, İngiltere'deki Cambridge Camisi'ne destek... Bu projelerin tamamı Diyanet Vakfı ya da birlik vakıflarımız marifetiyle gerçekleştirilmemiş olabilir, bir kısmına biz destek sağlamışız. Mesela, Cambridge Camisi böyle bir camidir, tamamen bizim bir projemiz değil, bilakis, başlamış, belli bir aşamaya geldikten sonra finansman sıkıntısı çekilince bizden talep edildiği için biz de oraya mali destekte bulunmuş idik. Gana Millî Camisi, Cibuti Abdülhamit Han Camisi... Bunlar gerçekleştirilen projeler efendim yani bilgisayar vesilesiyle hazırlanmış görseller değil. Tokyo Camisi, malumalınız, yine Somali'de Şeyh Sufi İmam Hatip Lisesi, Tanzanya'da bir eğitim merkezi, Mali'de Eyüp Sultan Camisi, Bişkek'te İmam Serahsi Camisi -ki çok hacmi de büyük bir cami ve ziyaret edenler bilir- Lefkoşa'da Hala Sultan Cami -ki Selimiye Camimizin bir kopyası, ölçek itibarıyla, yüzde 80 ölçeğinde bir camimiz- Tiran Namazgâh Camisi, Üsküp Camisi ve Külliyesi, Kosova Priştine Camisi -bunlar, şu ikisi saydığım hâlen inşaat hâlinde- Hoca Ahmet Yesevi Külliyesi, Kırım Seit Settar Cami, Moskova Merkez Camisi -bu cami de bizim finansman desteği sağladığımız bir cami yoksa bizim inşa ettiğimiz cami değil- Murat Hüdavendigâr Türbesi, Filipinler Osmanlı Camisi, Filipinler Fatih Camisi, Hoca Ahmet Yesevi Külliyesi, Haiti Buhara Camisi, Belarus Minsk -bu da aynı zamanda, yine, destek verdiğimiz bir yer- Filipinler Tacloban Camisi, Somali Merkez Camisi ve yıkımdan önce, efendim, inşa ettiğimiz Gazze'deki 9 adet cami Türkiye Diyanet Vakfı marifetiyle ya sıfırdan başlanıp bitirilen projeler ya da finansman desteği sağlanmış olan camilerimizdir.

Ancak bir de, bizim yıllardan beri uygulamakta olduğumuz Kardeş Şehirler Projemiz bulunmaktadır. Kardeş Şehirler Projesi'nde de yine, ihtiyaca binaen ve imkânlar ölçüsünde camilere, mescitlere destek sağlanmaktadır. Efendim, şöyle ifade edeyim: Bunların bir kısmı inşaat, tamir, tadilat, bakım olabildiği gibi, efendim, ısıtmaydı, yalıtımdı, efendim, boya badanaydı yahut da halydı, tezyinattı, avizeydi vesaire, çeşitli evsafda projelerin Kardeş Şehirler marifetiyle desteklendiği projelerdir. Mesela, Bosna Hersek'teki Maglaj Camisi, adı Erzincan Recep Yazıcıoğlu Camisi olarak anılıyor, Erzincan Kardeş Şehir marifetiyle desteklendi. Kayseri Müftülüğümüz marifetiyle Bosna'da Gorajde Kayseri Camisi; İstanbul'un Eyüp Sultan Camisi olarak isimlendirdiğimiz, İstanbul Kardeş Şehir sıfatıyla gerçekleştirdiğimiz Mali Eyüp Sultan Camisi; İzmir Balçova Müftülüğünce Burkina Faso Ouagadougou Camisi; efendim, Hatay ilimizin desteklediği Arnavutluk İşkodra; İstanbul'un yine Bayrampaşa İsa Bey Camisi diye nitelendirdiğimiz Kosova'daki cami; Antalya Müftülüğümüzün, Tokat Müftülüğümüzün Kosova ve Somali'de gerçekleştirdiği projeler; Bursa'nın Dağıstan'da, Düzce'nin Rusya Nalçik'te, Denizli Müftülüğümüzün Kazan'da, İstanbul İl Müftülüğümüzün yine Rusya'da Tobolsk Camisi; İstanbul'un yine Rusya İslam Üniversitesine yapmış olduğu destek; Antalya Müftülüğümüzün Etiyopya'da bir okulu finanse etmesi, desteklemesi; Gaziantep Müftülüğümüzün Ukrayna'da bir camiye desteklemesi de Kardeş Şehir Projesi kapsamında dile getirilmesi gereken projelerdir.

Tabii, bunu da yine vurgulamakta fayda mülâhaza ediyorum: Dış İlişkiler mensubu olduğum için geçmiş yıllardaki bu tatad edilen, örnek olarak verilen projeler pandemi öncesinde gerçekleştirilen projelerdir. Son yıllarda biraz -ne diyelim- yavaşlamış olsa da proje atıl kalmış olsa da yine Sayın Başkanımızın ve Başkan Yardımcımızın talimatları çerçevesinde gündeme alınmıştır, müftülüklerimizle yazışmalar başlamıştır. İhtiyaçlar rantabl bir şekilde değerlendirilmektedir.

Efendim, bürokratik olarak ya da doğru tabirle diplomatik olarak muhatap ya da muadil kurum ve kuruluşlarla yapmış olduğumuz iş birlikleri antlaşmaları, bir başka ifadeyle MoU sözleşmeleri söz konusu. 2018 yılından itibaren Özbekistan, Mali, Rusya'yla 2022 -oranın mahallî müftülükleriyle- Katar'la 2021 yılında; içerikleri aşağı yukarı benzer yani iş birliği ya da eğitim içerikli projelerin desteklenmesi amacıyla yapılan mutabakat zabitleri bunlar. Pakistan'la 2022 ve 2025'te 2 defa, Irak'la 2024'te, Özbekistan'la 2023'te, Arabistan'la yine iki alanda, bir kısmı hacla ilgili olan, bir kısmıysa yine ortak alanlarda iş birliği, Endonezya'yla 2025'te; 2025'te de Malezya'yla yapılacaktı ancak muhataplarımızın, daha doğrusu ilgili ülkenin mevzuatı ile bizim Türkiye'nin mevzuatı açısından uyuşmadığı noktalar olduğu için maalesef gerçekleştirilemedi. Ancak Malezya'yla ilgili zaten sıkıntı yaşamıyoruz. Kuveyt, Lübnan, hatta Çin'le 2013 yılında bir iş birliği mutabakatı imzalandı. Bunlar şöyle sayın vekillerim, elimizi kuvvetlendiriyor. Mesela Çin denince aklıma geldi. Öğrenci gönderimi ya da yayın ihtiyaçlarının karşılanması noktasında bu mutabakat zabitleri işimizi kolaylaştırıyor.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Başkanım, konu çok ilgi çekici, önemli ama şöyle bir şey oluyor bu toplantılarda, sonra uzayınca tartışmaya zaman kalmıyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Bizim hiç öyle sorununuz olmadı Başkanım yani vakit varsa yaparız.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Yani açıkçası bu ülkelerin hepsini dinlemek, her ülkeyi dinlemek tabii ki şey ama ben şahsen, sizin biraz daha yurt dışında karşılaştığınız sorunları dinlemeyi ve yasama organı olarak ne yapabiliriz, onu konuşmayı arzu ediyorum. Yoksa saatlerce dinleyelim sizi, ülke ülke dinleyelim ama hepimizin başka toplantıları vesaire de olabilir çalışma anlamında.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Efendim, bitti zaten, sonuna geldik.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Teşekkürler.

Zaten şöyle, aslında bu sunumun bu kadar detaylı olacağını ve soru-cevap kısmının uzun süreceğini tahmin ettiğimiz için saat 11.00'de başlatalım dedik daha öncekilerden farklı olarak. Yasama faaliyeti 14.00'te başladığı için arada bir üç saatlik vaktimiz olsun istedik.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Efendim, saygıyla arz ediyorum, çok teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Biz çok teşekkür ederiz; çok teknik, çok detaylı sunum dinledik çok geniş çerçevede ve en önemlisi, sunumlarda, Gazi Meclisimizde yapılan sunumlarda bizim en hasretle beklediğimiz, anlaşılır bir sunum dinledik, bizim açımızdan şeffaf ve anlaşılır bir sunum.

Tekrar teşekkür ediyoruz.

Çok fazla soru olduğunu düşünüyorum.

Utku Bey, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ben soru değil de bir özür dilemek için söz aldım, kabalık yaptıysam özür dilerim. Buradaki meramım şuydu, sanki ben söylediğim anda "Teşekkürler." geldi.

Hem soru gibi de olsun beklentimizi de ifade etmek için, daha önce sanırım Yurtdışı Türkler Başkanlığında da ifade etmiştim. Çok geniş bir alanı kapsayan, çok önemli bir ihtiyacın, yurt dışındaki vatandaşlarımız, gönül bağımız olan kardeşlerimiz, soydaşlarımız açısından çok önemli bir işlevi görmektesiniz. Öncelikle teşekkür ediyorum bütün verdiğiniz bilgilere ama bunun yanı sıra sizden şunları da duymak ya da şunun da ayrı sunumunu... Belki soru olmadan da biz aslında kurumlardan bunu bekliyoruz, bir kere daha vurgulamakta fayda var: Sizlerin yurt dışında, bu bahsettiğiniz, yaptığınız, yapmaya çalıştığınız, amaçladığınız ya da size devletimizin koyduğu amaçlar yönünde yaptığınız çalışmalarda karşılaştığınız güçlükler neler? Alan alan, gönderdiğiniz çalışanlarınızın ülke ülke, bazı ülkelerde spesifik sorunlar var, bunlar neler? Bazen doğal olarak o ülkeyle alakalıdır ama bazen belki dönüp kendimize de bakmamız gereken hususlar olabilir mi? İslamofobiyada önerdiğiniz şekilde bir toplantıya ihtiyaç olabilir mi olamaz mı bilmiyorum ama bunları da dinlemek isteriz. Eğer böyle bir sunumunuz varsa, bizim gerek ülkelerde gerekse sizlerin çalışanlarınızın da dile getirdiği ya da zaman zaman kamuoyunun gündemine gelen sıkıntılar, ihtiyaçlar var mı, onları da sizlerden dinlemek isteriz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Aslında ben de onu rica edecektim. Almanya, Fransa, Avusturya gibi belli başlı, aslında en fazla memurunuzun bulunduğu o ülkelerin bizim imamlarımızla alakalı son düzenlemeleri de Komisyon tutanaklarına geçmesi açısından söyleyebilirsiniz çok daha iyi ilerleyebiliriz.

Bir de şöyle: İslamofobiya konusunda bir alt komisyonu var İnsan Hakları Komisyonumuzun, İslamofobi Alt Komisyonu var. Biz belki onunla ortak bir toplantı düzenleyerek hep beraber sizin raporunuzu dinlemeyi çok isteriz. Bir de biz ayrıca Komisyon üyeleri olarak da bahsettiğiniz raporları almayı -eğer uygunsa sizin için, kamuoyuna açıklamadık dediğiniz için- edinmeyi çok isteriz.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Başkanım, belki her bir ülkenin konusu bence bir toplantıyı kapsayacak derecede detaylıdır.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Belki özet, hukuki statüleri olabilir.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Dolayısıyla, bu konularla ilgili -siz de uygun görürseniz Başkanım- belki İnsan Hakları Komisyonu da ortaklaşa bir şey...

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Ha, İslamofobi konusunu diyorsunuz.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Evet, orada işte imamların karşılaştığı sorunlar olabilir, sahadaki sorunlar, gelmeden önceki sorunlar, onlarla ilgili ayrı bir toplantının tertip edilmesinin bence daha doğru olduğu kanısındayım, arz ediyorum efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Tabii, tabii, sağ olun.

Sayın Karal, buyurun.

HASAN KARAL (İstanbul) - Şimdi, öncelikle, Değerli Başkan Yardımcım, Değerli Genel Müdürümüz, kıymetli arkadaşlar; hoş geldiniz, verdiğiniz sunumdan dolayı teşekkür ediyorum.

Şimdi, benim epey zamandan beri kafamı kurcalayan bir konu vardı, bunu özellikle sizlerle paylaşmak istiyorum ve hem de bir bilgi almak istiyorum bu konuda. Yurt dışı müşavirlikleri konusunda az önce sadece yüzeysel olarak rakamsal bir açıklama yaptınız. İşte "77'ye yakın ülkede müşavirliğimiz var." dediniz, zannediyorum öyle bir şeydi. Şimdi, bu müşavirliklerin, tabii, dünyada hangi ülkeler düzeyinde, hangi kıtalar düzeyinde, bir dağılımını ben bir öğrenmek isterim. Yani nerelerde bu müşavirliklerimiz yoğunluklu olarak daha çok istihdam edilmiş, bunların görevleri ne, faaliyetleri ne, ne yapıyorlar? Bunlar konusunda biraz bizi bilgilendirirseniz çok memnun olurum.

Bir de tabii, özellikle bizim vatandaşlarımızın yoğunlaştığı ülkelerde bu müşavirliklerin elbette, doğal olarak faaliyetleri daha yoğun, daha kapsamlı faaliyet olabilir ama özellikle mesela İslam ülkelerinde, bizim soydaşlarımızın veya vatandaşlarımızın az bulunduğu veya pek bulunmadığı ülkelerdeki müşavirliklerimizin yaptıkları neler? Orada bunların çalışmaları nedir veya neler yapıyorlar? Bunları ben biraz öğrenmek isterim. Örneğin, bir Mısır müşavirimiz mesela ne yapar Mısır'da? Gelirken bir öz geçmişe baktım, herhâlde sizler de Mısır mezununuz Değerli Genel Müdürüm, ben de bir Mısır mezunu olarak bu soruyu soruyorum,

diyorum ki: Şimdi, Mısır'daki müşavirimiz hangi faaliyetleri yapar? Mesela eğitim müşavirimize, ben kaç defa büyükelçimize, Mısır'a gittiğim zaman sormuştum, bana dedi ki: "Bilgi vereceğiz size bir an önce." Mesela, Mısır'daki bizim Türk öğrencilerin sayısını bile hâlâ öğrenemedik. Hatta, Sayın Başkanım, sizlerle beraber Fransa'ya geçen gittiğimiz zaman, Fuat Oktay Başkanımızla beraber bir müşavirler toplantısı yaptık. Orada müşavirlerin -Diyanet müşavirini kastetmiyorum, yanlış anlamayın- genelde müşavirlerin kendi alanlarıyla alakalı çalışmaları konusunda ciddi anlamda bir hâkimiyetsizlik olduğunu görünce üzüldük; Sayın Başkanımız da üzüldü, Fuat Bey de çok üzüldü. Şimdi, burada ben yani İslam ülkelerine müşavir atamadan öte, daha çok, özellikle Müslüman sayısının az olduğu ülkelerde ama yönlendirmeye muhtaç, rehberlik edilmeye muhtaç, önlerini açmaya muhtaç yerlerde, özellikle bu asrımızın en büyük belalarından, sıkıntılarında, İslam'ı yanlış anlama, mezhep çatışmaları gibi birçok farklı furyanın döndüğü bir dünyada daha çok, özellikle Müslüman sayılarının az olduğu ülkelerde müşavir atamalarının daha uygun olacağını ben şahsen düşünüyorum. Örnek vereyim: Birkaç yıl önce Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ne ben gitmiştim, orada, işte, Müslümanların ileri gelenleriyle oturduk, konuştuk, dediler ki: "Ya, bizim burada bir camimiz yok. Biz çok fakir bir ülkeyiz, dünyanın en fakir ülkesiyiz ama işte -az önce bahsettiğiniz- Kardeş Şehirler iş birliği çerçevesinde İstanbul Kadıköy Müftülüğü bizimle kardeşlik protokolü imzaladı, bize burada bir ufak cami yapacaktı, camimiz yok ama kaç yıl geçti, yapmadılar." Sonra, ben geldim, işi takip ettim, o zaman da yine milletvekiliydim. Kadıköy Müftüsünü aradım, dedim ki: Bak, Sayın Müftüm, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ne bir söz vermişsiniz -o da aksine benim hemşehrim çıktı, o Müftü- ama burayı unuttunuz siz yani hep beraber yardımcı olalım, bir kampanya başlatalım, orada Müslümanların ibadet edebilecekleri doğru dürüst bir camileri yok. Ya, bana bir sürü mazeret ortaya koydu, "Orada inşaat maliyetleri pahalı, şudur budur." falan filan diye ve maalesef, aldığım bilgilere göre hâlâ daha Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde bu adım atılmış değil diye duydum. Ama bilmiyorum, siz belki daha doğru bilgiyi verirsiniz.

Yine Afrika'nın tabii, birçok ülkesine ben daha önce gittim farklı vesilelerle. Mesela Mozambik'te nüfusun belli bir kesimi Müslüman ama bu Müslüman sayısı geçmiş yıllara oranla her geçen gün daha da azalıyor. Yani oradaki ileri gelenlerin bize verdiği bilgilere göre Müslüman oranı yüzde 40'lardan yüzde 20'lere kadar düşmüş, o yüzde 20'ye düşen Müslümanların da çoğu Müslümanlığın ne olduğunu bilmiyor. Mesela Mozambik'te bizim bir müşavirliğimiz var mı? Mozambik'te -örnek veriyorum, şimdi aklıma Mozambik geldiği için söylüyorum- oradaki o Müslümanlara rehberlik edecek, öncülük edecek, onları dinî yönden, doğru dinî bilgi açısından aydınlatabilecek bir çalışmamız var mı? Yani Mısır'a veya bir İslam ülkesine müşavir atamaktan daha önemlisi, bu gibi ülkelere müşavir atamak daha önemli değil midir noktasında size bir soru yöneltmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli başkanlarımız; hoş geldiniz.

Toplantımız hayırlara vesile olsun.

Utku Vekilimin de dediği gibi, aslında çok geniş bir konu ve dolayısıyla, sadece "İslamofobiya" başlığını atsak burada saatlerce ülke ülke bir çalışma yapmamız gerekecek. Dolayısıyla, ben de bir ihtisas toplantısının, ortak komisyon toplantısının bu manada önemli olacağına inanıyorum ama sadece Diyanet İşleri Başkanlığı değil YTB'nin de benzer çalışmaları olduğu için, ilgili çalışmaları olan aktörleri, paydaşları bir araya getirerek hem İslamofobyanın takibi hem de Türkiye içerisindeki koordinasyonu ilgili bir önemli çalışma olduğuna, imza atacağımıza inanıyorum.

Şimdi, benim özellikle âcizane tavsiyem bu sunumla ilgili, Hasan Başkanımın, Hasan Vekilimin özellikle vurguladığı ve hatırlattığı meseleleri de önemsemekle birlikte, 7 milyon insanımızın yoğunlukla yaşadığı ülkeler var. 5,5 milyon insanı Kıta Avrupası'nda sayarsak, sunumumuzun da bu ağırlıkta olması gerektiğine şahsen inanıyorum. Zira, orada Utku Vekilim de dikkat çekti, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi. Aksayan taraflar var mı, halletmemiz gereken taraflar var mı, parlamenter diplomasi itibarıyla üstüne gitmemiz gereken meseleler var mı? Zira sorunlarla ilgili -ben de aynı kanaattemim- hiçbir başlık açmadık. Mesela, Avusturya'ya imam gönderme yasağı, Belçika'da imam finansman yasağı, Almanya'da her sene 100 imamın eksiltme meselesini protokole bağlamamız ve imamların, personel sorumluluğunun oradaki eyalet birliklerine aktarılması, bu manada müşavirlik ve ataşeliklerimizin personel sorumluluğu meselesinde hiyerarşik yapının artık bir parçası olmadığı meselesini mesela burada tartışmadık henüz. Bunun ne manaya geldiğini, bunun özellikle gelecekte aidiyet, bağlılık, Diyanetle kurumsal ilişki, Avrupa'daki Müslümanların geleceğiyle ilgili, pratik sonuçlarla ilgili bir tartışma başlığı açmadık.

Yine, biliyorsunuz, 2022 senesinde Cumhurbaşkanımızın imzasıyla yayımlanan bir kararname var; Türk-Alman Üniversitesinde ilahiyat fakültesinin açılması. Almanlarla ortak yürütmüş olduğumuz bu çalışmada dört sene geçmiş olmasına rağmen herhangi bir gelişme olmadı ama aynı zamanda özellikle imam eğitimiyle ilgili Diyanetin Almanya'da bir gayreti var, diğer kurumların gayreti var. İlahiyat öğretimiyle ilgili, Osnabrück, Frankfurt ve diğer şehirler, Fransa'daki külliyeyle ilgili herhangi bir bilgi paylaşmadınız. Dolayısıyla ilahiyat eğitiminin geleceğiyle ilgili, akademik geleceğiyle ilgili, Almanların, Fransızların, Belçikalıların, Avusturyalıların "Bundan sonra Türkiye buraya karışmasın." üst başlığından hareketle öngörmüş olduğu bu çalışmalarla ilgili bizim cevabımız ve stratejik değerlendirmelerimizle ilgili herhangi bir söz edilmedi ki Almanya başta olmak üzere 16 tane muhatap eyaletimiz var, merkezî hükümetle de muhatap değiliz. Belçika'da Müslümanların temsil kurumuyla ilgili ve Müslümanların Belçika içerisindeki kabulüyle ilgili çok ciddi bir krizin içerisindeyiz. Fransa'da, özellikle Diyanet Vakfı, MTF ve Millî Görüş olmak üzere temsil kurumları şu an muhatap alınmıyor. Fransa'da kurumsal sıkıntı içerisindeyiz. İmamlarımızın istihdamıyla ilgili çok ciddi bir sıkıntımız var ki biz sık sık Fransa'ya gidiyoruz, Fransa'dan misafirler ağırlıyoruz, dolayısıyla parlamenter diplomasi itibarıyla dikkat etmemiz gereken, vurgu yapmamız gereken, başta akreditasyon süreçleri olmak üzere katkı sunmak istediğimiz hususlar olduğunu burada vurgulamak istiyorum.

Yine, demografik değişim yani buradaki faaliyet alanlarını biraz önce paylaştınız, aile eğitimi ve benzer semineri, yaşlılıkla ilgili bir başlık açmadınız Başkanım. Şu an yanlış anlamayın, çok seviyoruz birinci neslimizi, kurucu neslimizi ama camilerimiz onların sosyal merkezleri; yaşlanıyorlar, bakıma muhtaçlar ve bizim buna yönelik sosyal hizmetlerimizin gelişimi noktasında ciddi bir atılımımız yok. Yani yaptığımız faaliyetler var ama kurumsal manada yaşlılıkla ilgili, demografik değişimle ilgili, manevi rehberliğin kurumsallaşmasıyla ilgili, ölüme hazırlık noktasındaki beliren ihtiyaçlarla ilgili şu an çok büyük bir yelpaze var ve biz kurumsal olarak

yani bunu geliştirme noktasında bir karmaşayla karşı karşıyayız. Muhatabımız yer yer Alman devleti ama muhatabımız aynı zamanda da "Diyanet İşleri Türk İslam Birliği" adı altında orada bir dernek çatısı altında organize olmuş kurum. Hollanda'da bir vakıf, Belçika'da bir vakıf, Fransa'da bir dernekler topluluğu; bu karmaşanın içerisinde özellikle karmaşayı organize etmek, strateji geliştirmek, ülke ülke milyonlarca insanımıza yönelik bir strateji geliştirme noktasında farklı bir çalışma boyutuna geçmemiz gerektiğine ben şahsen inanıyorum. Bunu yaparken de özellikle uluslararası ilahiyat programından mezun ettiğimiz insanların çok ciddi bir hazine olduğunu, bunu özellikle müşavirlik ve ataşeliklerde de değerlendirmek üzere... Ki sorum da bu olacaktı yani burada Uluslararası İlahiyat Programı (UIP)'den mezun ettiğimiz ataşe ve müşavirlerimiz var mı? Onu da merak ederek yani biraz daha müşahhas bir soru olsun diye sormak istedim.

Bir de son olarak, ki ben bütün bu çalışmalarda destek vermeye hazır olduğumuzu diğer milletvekillerimiz gibi söylemek istiyorum ama bir toplantıda halledemeyeceğimiz ve hatta üst başlıklarına giremeyeceğimiz meseleyle ilgili iki hususla bitirmek istiyorum. İşte, Diyanet İşleri Başkanlığı, Alman İçişleri Bakanlığı ve oradaki derneğimiz DİTİB bir protokol imzaladı ve Osnabrück'te mesela oradaki ilahiyat üniversitesini bir sertifika programında muhatap kabul etti. Şimdi, Diyanetteki kardeşlerimiz özellikle bunun bir icazet olmadığı ve ilahiyat öğretimiyle alakası olmadığını, daha ziyade imamların entegrasyonu ve entegrasyon süreçleriyle ilgili bir sertifika süreci olduğunu söyleseler bile, bunu bile tartışmamız gerekiyor. Yani gelecekte hangi ilahiyat fakültesiyle biz ihtiyaç duyduğumuz yerel imamlarımızı yetiştireceğiz, hangi din öğretisiyle, hangi Kur'an ve sünnet anlayışıyla bunu yapacağımızı, kimden personel alacağımızı da ayrıca konuşmamız lazım.

Son olarak, sunumunuzda teşekkür etmeyi ihmal etmediniz, çok sağ olun ama özellikle uluslararası ilahiyatçılar programından mezun insanların özlük haklarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesiyle ilgili başta Zafer Başkanım, yine Komisyonumuz ve biz âcizane vekiller olarak çok ciddi bir yasal düzenlemeyi Meclisten geçirdik yani Meclis, biraz önce Utku Vekilimin de söylediği meselelerden hareketle, bir sorunu görmüş ve çözümü noktasında da ikna çalışmaları yapmış, başta Maliye bürokrasisi olmak üzere ve yasalaşmış, yüzde 25'lik bir iyileşme yapmak suretiyle de size ciddi bir insan hazinesinin de önünü açmış oldu. Dolayısıyla, Meclis de bu manada devreye girdiğinde çözüm odaklı da çalıştığının altını çizmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Buyurun Başkanım.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Kıymetli Başkanım, sayın milletvekilleri, çok saygıdeğer Diyanet İşleri Başkanlığımızı temsilen burada bulunan Başkanlarım ve Başkan Yardımcılarım; ben de her birinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, yurt dışındaki millet varlığımızla ilgili gitmiş olduğumuz ülkelerde özellikle Diyanet İşleri Başkanlığımızın oradaki temsiliyetini görmüş olmak hakikaten çok gurur verici. Sadece din hizmetleri vermek üzere oluşmuş olan bir yapıyla karşılaşmıyoruz. Hayatın her alanında var olan hem gençlerimize yönelik hem ailelerimize yönelik, aynı zamanda cenaze hizmetleri kapsamında da vefat etmiş olan insanlarımıza yönelik en zor zamanlarında insanların yanında olduğunu hissettirmek bence son derece kıymetli ve değerli. Dolayısıyla, Diyanet İşleri Başkanlığımızın yurt dışındaki çalışmalarını takip ettiğim zaman olaya hakikaten vatandaşlarımızın günlük yaşamlarının her bir alanına dokunma gayreti içerisinde olan, eğer dersleriyle ilgili olarak bugün bir hizmet verilmesi gerekiyorsa bu alana da sirayet etmeye gayret gösteren bir yapınız var. Bu anlamda, buna emek veren, destek veren teşkilatımızın her bir üyesine de teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum.

Tabii, ben sunumu dikkatle takip ettim. Özellikle sunumda değerler eğitimi ve erdemli gençlik noktasında 2019 yılındaki yüksek katılımın maalesef daha sonraki dönemler içerisinde biraz daha azalarak devam ettiğini gözlemledim. Ben özellikle bu değerler eğitimi konusundaki yapılan ziyaretlerin sadece Ankara'yla, İstanbul'la sınırlı kalmayıp Anadolu şehirlerini de kapsayacak şekilde yani mesela, çocuklarımızın yaşamak bağlamanın ne demek olduğunu belki de orada bir üzüm bağının içerisine girerek, yaylada belki bir iki gün zaman geçirerek oradaki teyzelerimizle, yerel bazı dinamikleri de görerek hareket etmesinin kıymetli ve değerli olduğunu düşünüyorum.

Bir diğer husus, acaba bu gençlerimiz geldikleri zaman Gazi Meclisimizi ziyaret edebiliyorlar mı? Yani burada FETÖ terör örgütünün yapmış olduğu tahribatı anlatmak başkadır, görmeleri başka bir şeydir. Dolayısıyla, bunu görmeleri, burada değişik siyasi partilerin milletvekilleriyle bir araya gelmeleri, belki bir ünsiyet oluşturabilme noktasında da bir çalışmanın sergilenmiş olması, yurt dışında doğmuş, büyümüş, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinde görev ifa eden arkadaşlarını, ağabeylerini görmüş olması ister istemez, tahmin ediyorum onların öz güvenini de yükseltecek bir çalışma olacaktır. Dolayısıyla, bunu belki bir yapıcı katkı olarak da sunmayı arzu ettim.

Sunumunuzda İslamofobi raporunu gördüm. Ben bir kere "İslamofobi" kelimesine kesinlikle karşı olan bir insanım. Bu, fobi değil yani bilgi eksikliğinden kaynaklanan bir karşıtlık; bir endişe değil, bu, İslam düşmanlığı efendim yani dolayısıyla, bunun ismini çok net olarak ifade etmek lazım. Bu, İslam karşıtlığıdır ve İslam düşmanlığıdır çünkü bildikleri bir şeyden dolayı zaten karşıt oluyorlar ve maalesef, Batı medeniyetinin bugüne kadar İslam'ı karşıt göstererek kendisini konsolide etmeye çalışan, dolayısıyla, tabiri caizse hastalıklı bir yapıları var. Dolayısıyla, buradaki vereceğimiz ismin doğru tanımlanması ve bunu İslam karşıtlığı veyahut İslam "..."¹ diyorum mesela ben İngilizcede kullandığım zaman. Bu, İslam "..."² ve burada da İslam nefreti ve İslam düşmanlığıdır.

Bu yapmış olduğumuz çalışmalarda tabii, olayın üç tane boyutu var. Şimdi, sayın vekillerimiz, tabii, belki Diyanet İşleri Başkanlığımızın buradaki temsilcilerini görünce biraz size yükleniyoruz ama bunun bir Dışişleri Bakanlığı boyutu var, bunun Kültür ve Turizm Bakanlığı boyutu ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı boyutu var, bunun tabii, bir de Büyük Millet Meclisi boyutu var. Dolayısıyla, belki bu üçlü ve dörtlü yapının bir araya gelip bu İslam düşmanlığı konusunda belki bir uluslararası sempozyumun yapılması yani hani, sen, ben, bizim oğlan değil de bunu biraz belki uluslararası bir çerçeveye dönüştürebilmek, zaman zaman bunu belki sadece Türkiye'de ifa etmek değil, Avrupa'nın belirli şehirlerinde bunu ifa ederek oradan da kanaat

1. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

2. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

önderlerinin belki katılımını sağlayabilecek ve uluslararası bir çerçeveye oturtabileceğimiz bir noktaya bunun evrilmesini sağlamamız gerektiği kanısındayım. Dolayısıyla, bu yapacağımız çalışmalarda raporun, bunun kamuoyuyla paylaşılmadığı ifade edildi ama bana göre tam tersi, bunun kamuoyuyla paylaşılması gerekiyor efendim yani bunu anlatmak her defasında çünkü hafızayıbeşer nisyanla malul. Bunu bir taraftan Dışişleri Bakanlığımız yapsın, bunu bir taraftan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığımız, bir taraftan da Diyanet İşleri Başkanlığımız muhakkak yapsın ki bu konuyla ilgili meseleyi muhakkak gündeme taşıyalım. Antisemitik bir saldırıyı günlerce tartışan Batı maalesef İslam nefretiyle ilgili bir konuyu göz ardı ediyor. Biraz önce Ensari Bey'in ifade ettiği gibi, maalesef zaten saldırıların yüzde 80'i kayıt altına alınmıyor efendim yani burada çok ciddi karanlık bir şey var, nokta var. Dolayısıyla, bence bu raporun İslam düşmanlığı raporu olarak revize edilip muhakkak uluslararası bir çerçeve içerisinde kamuoyuyla da paylaşılabilir bir çerçeveye oturtulması gerekiyor.

Bir diğer husus, demografik değişimi Oğuz Bey ifade ettiler. Artık birinci neslin beklentisiyle, ihtiyaçlarıyla üçüncü ve dördüncü neslin beklenti ve ihtiyaçları değişmiş durumda yani bugün, öyle tahmin ediyorum ki aile bireyleri olarak bir araya geldiğimiz zaman cep telefonlarımızla neredeyse mesajlaşarak iletişim kurmaya başlayacağımız bir hâl almış durumdayız. Zaman zaman sofrada başında da oluyor, kendimi yakalıyorum, çocukları yakalıyorum, ana yemeği yedikten sonra herkes cep telefonuyla bir şekilde meşgul olmaya başlamış. Bu anlamda, bağımlılık nedir, aile bireylerinin birbiriyle iletişimi nedir? Mesela, benim çok gördüğüm bir sorun, son dönem içerisinde ailelerin birbiri ziyaretleri tamamen bitmiş durumda, yurt dışında da yurt içinde de bunu görüyorum maalesef yani misafirik kültürümüz tamamen yok olmuş durumda. Bunların muhakkak işlenmesi gerektiği kanısındayım. Mesela, birinci neslimizle ilgili olarak Oğuz Bey de ifade ettiler yani bizim yaşlı bakım merkezimiz yok maalesef yurt dışında. Hâlen bir yaşlı bakım merkezimizin olmadığı, hani, camii açmak kıymetli, değerli, bunları muhakkak devam da ettirelim ama yaşlılarımızın bir şekliyle... Birincisi, zaten yaşlı bakım merkezi açmak durumunda kalıyor olmamız başlı başına bir eleştiri konusu çünkü yaşlılarımızı demek ki artık evimizin bereketi olarak görmemeye başlamışız demektir. Bir kere bunun işlenmesi gerekiyor yani yaşlılarımızın aynı şekilde, evimizde yaşamaya devam ettiği, hayatın bir alanı, onları sanki böyle işte, artık yolculuklarının son duraklarına gelmiştir, onu da artık evden çıkartalım gibi bir anlayış bana göre çok insani gelmiyor, kaldı ki benim medeniyetle de zaten bağdaşmıyor ama böyle bir trend varsa bu trende yönelik de en azından onlara o hizmeti sunabilecek bir ortam ayarlanması lazım. Ben birçok ailenin yaşlı bakım merkezine ebeveynlerini götürürken "Domuz eti yiyecekler mi yemeyecekler mi, orada domuz eti onlara ikram edilecek mi?" endişelerini taşıdığını görüyorum ve maalesef hâlen bu eksikliğin giderildiğine kani değilim.

Öbür taraftan, en büyük sıkıntılardan biri, yurt dışındaki çocuklarımızın, gençlik daireleri tarafından alınan yavrularımızın bir Türk koruyucu aile bulabilmesi noktasındaki yaşanan sorunlar. Dolayısıyla, bizim bu koruyucu aile noktasında da muhakkak daha yoğun bir teşrikimesai harcaarak ailelerimizin muhakkak bu koruyucu aile noktasını teşvik etmemiz lazım. Ben bir sivil toplum kuruluşunun genel başkanlığını yürütürken Almanya'da vasi derneklerini araştırmıştım efendim. Yani bazen vasi kişi olduğu gibi, tüzel kişiler de vasi olabiliyorlar. Tüzel kişiler, hatta vasilik noktasında yaklaşık olarak -yanlış hatırlamıyorsam- 70 ila 100 çocuğun vasiliğini alabiliyorlar efendim. Kuzey Ren-Vestfalya'da -yanlış hatırlamıyorsam- 45 tane vasi derneği vardı, bunun 29 tanesi Katolik Hristiyan kilisesine ait olan vakıflardı. Takdir edersiniz ki benim dikkatimi şey çekmişti, bir tane Müslüman vasi derneği yoktu o zaman. Yani bir tane Müslüman vasi derneğinin olmadığı, 29 tane Katolik kilisesinin vasi olduğu bir ortamda öyle tahmin ediyorum ki bunun mesuliyeti ve sorumluluğu hepimizin üzerinde. Bütün bu yapılan çalışmalarla birlikte, işte, boşanmaların artmış olduğu, maalesef aile mefhumunun daha yoğun bir şekilde üzerinde durulması gerektiği bir konuda sizlerin vermiş olduğunuz, bu ifade etmiş olduğunuz seminerler son derece kıymetli, son derece değerli; bunların devam etmesini çok çok önemsiyorum, özellikle pandemi döneminde maalesef bunların akamete uğradığını ifade ettiniz. Dünya genelinde de maalesef bunun getirmiş olduğu handikaplar oldu ama bunu biraz daha şimdi aktifleştirmek, sizin döneminizde yapmış olduğunuz diğer güzel çalışmalara binaen bu konuların da hızlı bir şekilde yer bulmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Bir diğer... Açıkçası çok takdir ettiğim ve davetinize de eğer hac farızasını yerine getirmeyecek olursam katılmaktan da büyük bir memnuniyet duyacağım Türkiye Diyanet Vakfının kurban gitme mevzuu. Hatta kıymetli başkanlarımız, eğer bu mümkünse... Mesela ben çocuğumla birlikte gitmeyi arzu ederim. Niçin? Çünkü, bizim çocuklarımız veyahut da ülkemizdeki bazı yavrularımız yaşamış olduğumuz standardı olağanmış gibi kabul ediyor yani bunun normal, olması gereken bir yaşam standardıymış gibi kabul ediyor. Dolayısıyla bunu o tarafa giderek hakikaten diğerkâm olmanın, verme kültürünün, paylaşma kültürünün ne demek olduğunu, belki gençlerimizle birlikte paylaşabileceğimiz, çocuklarımızla birlikte paylaşabileceğimiz bir düzlemin varlığını Türkiye Diyanet Vakfı kanalıyla inşa edebilmemiz, hakikaten, o kardeşlik uhuvvetini, muhabbetini tazeleyebileceğimiz bir ortamın oluşması kıymetli ve değerli. Oğuz Bey "Ben hayatım boyunca bu kurban çalışmalarına gittim." dedi ama Türkiye Diyanet Vakfıyla herhâlde ayrı bir güzelliştir diye tahmin ediyorum. Siz yine davetinizden içtinap etmeyin efendim yani Oğuz Bey'i de muhakkak şey yapalım, davete dâhil edelim inşallah.

Ben son olarak, hakikaten gitmiş olduğum her ülkede, en son Norveç'teydim, Norveç'te de gittiğim zaman bunu tekrar gözlemlene imkânım oldu, Kıta Avrupası'ndayım ve her bir Avrupa ülkesinin tabii, Türkiye Diyanetiyle ilgili çalışmalarında kolaylaştırıcı rolünden ziyade zorlaştırıcı rolünü de görüyorum yani oranın siyasetinin anlayışı maalesef, birlikte çalışma üzerine kurgulanmış bir anlayış değil son dönem içerisinde. Bunu da en güzel şekilde Almanya önceki dönem İçişleri Bakanı ifade etmişti, "En iyi entegrasyon asimilasyondur." demişti. Dolayısıyla asimilasyona karşı bir gayretin içerisinde olan Türkiye Diyaneti, elbette ki, öyle tahmin ediyorum, bu ülkelerdeki yöneticiler tarafından işte "Hoş geldiniz." diye algılanmayacaktır ama bu çerçeve içerisinde Meclisimizin sizlerin işlerini kolaylaştıracağı, katkı sunabileceği, özellikle Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Alt Komisyonumuzun varlığının ben bu anlamda kıymetli ve değerli olduğunu düşünüyorum. Her zaman için yanınızda olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyorum. Rabb'im çalışmalarınızı kolaylaştırsın, işlerinizi kolaylaştırsın.

Teşekkür ediyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Âmin, inşallah.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Var mı konuşmak isteyen?

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Evet, var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Buyurun.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Başkanım, ben de bir selamlama yapayım.

Evet, kıymetli Başkan Yardımcımız, çok değerli genel müdürlerimiz; ben de çok teşekkür ediyorum sunum için. Çok teferruatlı konuşmalar yaptı hem vekillerimiz hem Başkanımız. Tabii, sunumu dinlediğimizde aslında Diyanet Vakfının ne kadar önemli bir görev icra ettiğine hep birlikte şahitlik ediyoruz. Sadece Avrupa'da değil, dünyanın dört bir tarafında, mazlum coğrafyalarda birbirinden değerli hizmetleri hep birlikte gördük. Bunlar bizim ülkemiz adına çok önemli ama Müslümanlar adına hassaten önemli. İslam kardeşliğini güçlendirmek, dünyadaki mazlumlara sahip çıkmak ve onların bazı ihtiyaçlarını giderebilmek, onların dertlerine derman olabilmek, belki bizim için çok basit gibi gözükse de o su kuyusunu açıp onların hizmetine sunabilmek çok kıymetli ve çok değerli. Buna aracılık edebilmek de ayrıca önemli. Bu anlamda, ben, Diyanet Vakfına yaptığı hizmetler için teşekkür etmek istiyorum.

Tabii, bir tarafta dünyadaki savaşlar, açıklıklar yeni oluşan dünyanın bu uluslararası alandaki yeni durumlar aslında mağduriyetleri de ciddi anlamda artırıyor ve yeni önlemler almayı gerektiriyor. Yine, az önce ifade edildiği gibi, işte, ırkçılığın dünyada artıyor olması, siyasal değerlerin yok oluşu, uluslararası hukukun yeterince dikkate alınmaması gibi birçok konu aslında yeni dünyanın yeniden tanımlanması gerektiğini, yeniden anlaşılması gerektiğini de bize vadediyor. Bu anlamda, ülke olarak, Türkiye olarak aslında durduğumuz yer çok değerli ve çok iyi. Neredeyse dünyanın vicdanını temsil eden bir ülke konumundayız ve yaptığımız her açıklama dünyada ses getiriyor, Cumhurbaşkanımızın yaptığı liderlik dünyada ses getiriyor. Ülkemizin bu vicdani duruşu insanlar tarafından takdir ediliyor. Sadece göçle ilgili yaptığımız çalışmalar bile bugün tüm dünya tarafından takdir ediliyor çünkü orada oluşan insani durumlar, insani zaafılar, insanların yaşadığı dramlar, oluşabilecek dramlar bizzat ülkemizin aldığı cesur kararlar tarafından, Cumhurbaşkanımızın aldığı cesur kararlar tarafından bölgemizde oluşacak bu zafiyetler önlenmiş oldu Suriye savaşından sonra. Yani bu insani duruşun ülkemiz açısından kıymetli olduğunu anlatmak için bunları örnek veriyorum. Sizler de biraz önce aslında benzer örnekleri verdiniz. Dünyanın bugün dört bir tarafında Türkiye'de eğitim almış insanların bulunuyor olması, az önce Genel Müdürümüzün söylediği, işte, orada biz gittiğimiz zaman onların bizi karşılıyor olması aslında yaptığımız işin ne kadar kıymetli olduğunu bize gösteriyor.

Bu İslamofobiya meselesinde -şimdi zaman zaman Avrupa'ya bizler de gidiyoruz, orada yaşananları da görüyoruz, takip de ediyoruz- biraz daha sanki detay çalışmaya ihtiyaç var gibi gözüküyor. Mesela, az önce Genel Müdürüm söyledi, işte, "İnsanlar yaşadıkları olayları kayıt altına almıyorlar ve bunu belgelendirmiyorlar." dedi. Belki bu anlamda insanlara eğitim verilmesi gerekir. Belki bu anlamda insanların arkasında birilerinin olduğunu, bu insanlar böyle bir şey yaşadıklarında, bunlara sahip çıkılacağına hissettirilmesi gerekir. Bunun detay çalışmaları yapılabilirse eğer hem insanlar cesaretlendirilir hem yaşadıkları olayları kayıt altına alırlar ve bu anlamda da daha detaylı çalışmalar yapılabilir diye düşünüyorum. Bu İslamofobi meselesi son yıllarda hızla yükselen bir mesele ve üzerine daha fazla eğilinmesi gereken bir konu. Daha çok Müslümanlara yönelik bir şey var son yıllarda, böyle bir art niyet var, belki bir karşı çalışma var, bilmiyoruz, bazı açıklamalar da aslında uluslararası açıklamalar da bunu destekliyor. Bu anlamda önlemler alınmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Tabii, birçok konu var; gençlik konusu var, işte yaşlılar konusu var, insanların yaşadıkları hayatlar var. Yurt dışında bunlar kolay şeyler değil. Ama işte yeni oluşan yaşam biçimleri, yaşam şekilleri, hayatın getirdiği yeni durumlar ister istemez birçok şeyi de insanlığa dayatıyor. Bu anlamda da inşallah, ben hem ülke olarak hem de ülkemizin kurumları olarak uluslararası alanda gerekli çalışmaların yapıldığını görüyorum birçok anlamda, işte, TİKA'dan tutun Diyanet Vakfına, Diyanet Vakfından Yurtdışı Türklere kadar. Dışişleri Bakanlığımızın yaptığı çalışmalar var. Dünyanın bugün dört bir tarafında -yanlış hatırlıyorsam- 3'üncü ülkeyiz en fazla elçiliği olan, değil mi Başkanım?

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Evet.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - 290 civarında mıydı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - 264.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - 264 civarında elçiliğimiz var.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Temsilcilik.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Temsilciliğimiz var, evet; bu, çok önemli bir şey yani dünyaya ulaşabilmek, dünyanın her tarafına ulaşabilmek, dünyada bu konuda 3'üncü konumda olmak çok önemli. Ülkemizin önümüzdeki dönemde hem güçlendiği hem de dünyada mazlumlara daha fazla kucak açmaya devam ettiği, insanlığa ve barışa hizmet ettiği bir dönemin inşallah ben daha da yaklaştığını düşünüyorum, daha da iyi olacağını düşünüyorum. Bu anlamda sizlerin yaptığı her hizmete de ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum. Önümüzdeki dönemde daha sık çalışmak, konulara daha fazla eğilmek arzusundayım ben de, inşallah birlikte çalışırız diyorum.

Kurban meselesiyle alakalı da ben de katılıyorum Başkanım, Oğuz Bey'i oraya zorlamak lazım.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Giderim ben, benden yana bir sıkıntı yok, sıramı savdım.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Eyvallah.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Orası hepimizi götürecektir kadar bir davette bulunur.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Şimdi, ben de onu söyleyecektim aslında. Komisyonumuz 9 üye, 6 üyemiz burada şu anda ama haksızlık olmasın değil mi Utku Bey? Yani belki bütün partilerden milletvekillerimiz bu davete icabet etmek isteyecek.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Evet.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - O yüzden biz Diyanet İşleri Başkanlığımızdan Meclis Başkanlığına böyle resmî bir davet isteyelim, daha iyi olur belki çünkü biz kendimizi şanslı gördük şimdi böyle bir şeyde, böyle bizim kısmetimizmiş gibi oldu ama bence bütün milletvekillerimizin böyle bir davette hakkı olmalı.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Gelmek isteyen gelsin tabii ki.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Memnuniyetle.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Ben de o zaman son olarak şunu söyleyeyim, bütün konular zaten konuşuldu: Koruyucu ailelik meselesini açacaktım; teşekkür ediyoruz Başkanım, yani şu an bir sivil toplum kuruluşumuz onun üzerine çok uzun çalışmalar yapıyor ama çok önemli.

Bir de din görevlilerimizin aile içi, özellikle Avrupa'da aile içi şiddet vakaları kendilerine aktarıldığında nasıl bir yol izlediklerine dair de örnekler varsa, resmî bir prosedür, bir usul varsa onu öğrenmek isterim.

Bir de şunu fark ettim: Yani bütçe zamanında, aralık ayında -bu artık yıllardır böyle yani bu dönemde değil- en çok -nasıl diyeyim- algısı oluşturulan Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesidir ama biz bütün milletvekilleri olarak -neredeyse her partiden milletvekilimiz var şu anda burada- birçok konuyu yine Diyanet İşleri Başkanlığımıza döndürdük yani onları size soruyoruz, size havale ediyoruz, sizden bekliyoruz; bu da böyle bir ironi olduğu için bunu da özellikle vurgulamak istedim. Her şeyi beklediğimiz bir Başkanlığın bütçesinin en çok konuştuğumuz Başkanlık olması aslında çok enteresan bir durum.

Teşekkür ediyoruz tekrar, vaktimiz var ama bazı üyelerimiz başka programları olduğu için kalkabilir, biz cevapları bekleyeceğiz.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Müsaadenizle benim ayrılmam gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Tamam Başkanım.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Aslında Sayın Vekilim, sizin vekâletle kurban organizasyonu kapsamında çocuklarımızla birlikte gitme teklifinizle alakalı bir şeyler paylaşmak istiyordum.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - O zamana kadar bekleyeyim efendim, ondan sonra çıkarım. Dış doktoruna randevum var, ona yetişmem gerekiyordu ama onu dinleyeyim ben şimdi.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Evet, Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; Gazi Meclisimizi ve heyetinizi saygıyla selamlıyorum. Toplantımızın hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Genel Müdürümüz efradını cami, ağyarını mâni bir sunum yaptı, ben kendisine ve arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, sizler de sabırla dinlediniz ve sonrasında gündeme getirdiğiniz başlıkları ben 2 sayfalık bir not olarak yazdım. Elimden geldiğince, gündeme getirilen hususlara kurumumuz adına cevap vermeye gayret edeceğim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ben bir müdahale edeceğim, etmek durumunda hissediyorum çok özür dileyerek yani saygısızlık yapmak istemem ama şu yanlış bir şey; biz gündeme getirmişiz, siz yanıt veriyormuşsunuz gibi.

Ben bir daha söylüyorum, yani biz sizin sorunlarınızı dinlemek istiyoruz, biz burada bir şey demesek de sizden sunumda şunu bekliyoruz: Yani, ben Avusturya'da niye Diyanet sıkıntı çekiyor, bunu sizden duymak istiyorum, yani, illa Oğuz Bey'in sorusunu, illa benim ya da Başkanın sorusunu beklemesin kurumlar, şahsınıza almayın bunu, anlatabiliyor muyum? "2 sayfa not aldım, bunlara yanıt vereceğim." dediniz ya, hiç not almasanız da aslında biz bir şeyi bilmiyorsak sizden dinlemek istiyoruz. Yani, mesela "Yerli imam kavramı tartışması nedir?" bunu sizin bize anlatmanız lazım. Buna Türkiye Cumhuriyeti nasıl bakmalıdır, Diyanet İşleri ne diyor, anlatabiliyor muyum? Kusura bakmayın, böyle müdahale ettim ama.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Estağfurullah.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sanki biz bir şey soruyoruz da yani dert yokmuş da derdi biz yaratıyoruz, siz de yanıt veriyorsunuz; o değil. Siz bir kurumsunuz ve Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli kurumlarından biri, yani Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün hani bu milletin gerçek anlamda ihtiyacı karşılansın diye kurduğu bir kuruluşun üzerine gölge düşmesini istemiyoruz çünkü bütçesi nedeniyle, çalışanları nedeniyle tartışmalara çok konu oluyor ve bu tartışmalar noktasında sizlerin tabii ki olabildiğince şeffaf bir şekilde... Ki hani ben bir sürü şeyi sormadım sizlerin sunumunu beklediğim için yoksa ben de sorardım, yani Avusturya'sı, şusu busu, çok tartışma var ama önemli olan, gölge düşmesin, sıkıntılar varsa çözülsün, çözülmeye katkı sağlayalım. O noktada müdahale ettim, sakın şahsınıza almayın bu deyişimi çünkü siz "2 sayfa bize soru sordunuz, şimdi yanıt veriyorum." dediniz; hani o değil.

Sayın Başkanım, sizin de anlayışınıza sığınarak söylüyorum, gelen kurumların yani bir meselelerini de getirmesini bekliyorum. Mesela, dil biliyor mu gönderdiğiniz insanlar, böyle bir sıkıntınız var mı yok mu? Mesela, onu konuşalım ya da orada işte, neden insanlar gitmiyorlar kurslara vesairelere? Biz okuduğumuzda bunları görebiliyoruz. O anlamda söyledim, yanlış anlamayın, müdahale ettiğim için de özür dilerim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Teşekkür ederim; yok, estağfurullah.

Ben, hemen Sayın Vekilimizin kalmasını mucip başlıktan başlayayım, onu fazla bekletmemek adına.

Bizim yurt dışında yapmış olduğumuz sosyal içerikli faaliyetler ciddi şekilde bir farkındalık oluşturuyor; bunlardan bir tanesi de vekâletle kurban organizasyonumuz ve bunlara bizim özellikle yurt dışındaki STK'lerimizde görev yapan gönüllü arkadaşlarımız iştirak ediyorlar.

Sayın Vekilimizin özellikle çocuklarıyla birlikte gidip o diğerkâmlığı elde etmek hedefinin yakalanması hususunda gönüllüler özelinde bu hedef ciddi şekilde gerçekleştiriliyor ama çocukların götürülmesi konusunu gündeme getirdiği için biz de kendisine teşekkür ediyoruz ve inşallah çalışacağız.

Bu kapsamda, bizim yurt dışında yürüttüğümüz sosyal içerikli faaliyetlerin en önemli kısımlarından bir tanesi de Suriye'de gerçekleşti. Suriye'de İdlib, Azez, Cerablus ve benzeri yerlerde Türkiye Diyanet Vakfı eliyle yürüttüğümüz gerçekten sayısız sosyal faaliyetimiz var ve ben oraya 2022 yılında kızımınla birlikte gittim oradaki faaliyetleri görmek ve o farkındalığın hem kendi şahsımızda hem de aile bireylerinde gerçekleşmesini hedefleyerek.

Benim kızım elinizden öper -biraz belki detaya girmiş olacağım ama kusuruma bakmayın- fen lisesi mezunu ama Marmara Üniversitesi İngilizce İlahiyat Fakültesinde eğitim gören bir çocuk ve onu bir şekilde -ki ben de ilahiyat fakültesi mezunuyum, babam da Marmara İlahiyat mezunu- bir neslin oradaki eğitimin devamını da hedefleyerek oraya yönlendirdim. Sağ olsun, kendisi zihin dünyasında bizim herhangi bir baskımız söz konusu olmaksızın onayladı ve tercih etti, orayı kazandı; orayı kazandıktan sonra tabii, malumunuz, bu tam pandemi süreci ve eğitime ara verilince zihin dünyasında okuduğu okulu, yaptığı işi, geleceğini sorgulamaya başladı; ben doğru bir tercih mi yaptım, acaba değiştiresem mi ve benzeri... Geldi, bir gün bana dedi ki: "Babacığım, ben okulumu

değiştirmek istiyorum." Ne istiyorsun? "Hukuk okumak istiyorum." "Hayhay kızım, istersen hazırlanabilirsin." dedim. Hazırlanmaya başladı ve imtihana bir ay kala biz İdlib'e gittik. İdlib'de birlikte, biz Türkiye Diyanet Vakfının sahadaki hizmetlerini gördük, ziyaret ettik, insanlara dokunduk, yetimlerden, 4-6 yaştan yaşlılara varana kadar her kademedeki insanlara yönelik verilen hizmetleri bizzat yerinde gördü ki 18 yaşında bir kız çocuğu. Oradan dönerken bana dedi ki: "Babacığım, ben Diyanetin ve ilahiyatçıların sahada neler yaptığını bilmiyordum, burada bunu gördüm ve ben artık hukuk okumaktan vazgeçtim, ben ilahiyat eğitimimi tamamlamaya karar verdim." Ve sonrasında ben şunu söyledim, dedim ki: "Geçici bir heves olabilir kızım, sen yine de üniversite imtihanına gir, sonrasında kararın değişebilir." Girdi, hukuk fakültesini en üst seviyede kazanacak puanını da almasına rağmen ilahiyat eğitimine devam etti. Bu dediğiniz hedef gerçekleştirmek adına bu ve benzeri organizasyonlara farklı kademelerden, yaşlardan, vatandaşlarımızın, yavrularımızın, gençlerin katılımı gerçekten son derece önemli.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Müsaadenizle ben ayrılacağım.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Estağfurullah.

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) - Sayın Başkanım, müsaadenizle...

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Müsaade sizin.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Bizim...

HASAN KARAL (İstanbul) - Özür dilerim Hocam.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Estağfurullah.

HASAN KARAL (İstanbul) - Başkanım, herhâlde teferruatlı açıklamaya geçilmeden önce, konuyu ben dile getireyim de.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Buyurun.

HASAN KARAL (İstanbul) - Değerli Başkanım, aslında sizinle doğrudan alakalı olmayan bir konu, Türkiye Diyanet Vakfıyla alakalı bir konu ama Genel Müdürümüzün sunumu içerisinde birkaç defa geçtiği için, bu yurt dışı kurban kesimleriyle alakalı o konuda da bir âcizane bir düşüncemi sunmak istiyorum. Ben bunu Diyanet bütçesi görüşülürken Meclis Genel Kurulunda ifade ettim. Şimdi, az önce siz yurt dışında 800 bin küsur hisseden bahsettiniz, değil mi?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Evet.

HASAN KARAL (İstanbul) - Şimdi, bunu yıllardan beri kurbanımı Diyanet Vakfına veren birisi olarak söylüyorum ancak bu konularda edindiğim ve camiaya yakınlığım itibarıyla da edindiğim bir bilgiyi sizlerle paylaşmak istiyorum. Bunu Genel Kurulda da ifade ettiğim için artık daha bir özel yanı da kalmadı. Türkiye Diyanet Vakfını -ki belki de doğrudan sizinle alakalı değil, bilmiyorum- Türkiye Diyanet Vakfını buraya davet etmemiz belki çok daha iyi olabilir, onların yurt dışı faaliyetlerini de onlardan dinlemek daha uygun olabilir; bilemiyorum, takdir sizin.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Bence hem Diyanet İŞleri Genel Müdürümüz hem Başkan Yardımcımız onlar adına da bu sunumu yaptılar.

HASAN KARAL (İstanbul) - Belki teknik konulara çok fazla hâkim olunamayabilir çünkü Türkiye Diyanet Vakfı başlı başına müstakil bir kuruluş; elbette ilgili bağ var, doğrudur ama şöyle: Bu 800 bin hisse belki 2 katına çıkabilir Değerli Başkanım. Bu konuda vatandaşlarımızın şöyle bir yakını bilgiye ihtiyacı var; yani şunu demek istiyorum: Türkiye Diyanet Vakfı yurt dışındaki bu yatırımlarını, bu kurban kesimiyle alakalı yaptığı güzel hizmetleri daha şeffaf bir şekilde paylaşabilirse Türkiye Diyanet Vakfının alacağı yardımlar kat kat artabilir. Bu konuda zaman zaman çok haksız eleştirilere de basında maruz kaldığını da çok iyi biliyoruz, biliyorum ama vatandaşımızın kafasında belli soru işaretleri var. Bunları böyle çok yüzeysel başlık olarak sayfalarında bir vakıf mantığıyla paylaşmak değil de daha teferruatlı bir şekilde, her ülkede yaptığımız yatırımları, kesilen kurban sayısını, yani bunları daha şeffaf, daha böyle bizim milletimizi ikna eder ölçüde anlatabilirse bu Türkiye Diyanet Vakfını Türkiye'nin en güçlü ve en güvenilir vakfı konumuna getirebiliriz. Bu konuda kurumsal olarak tabii başta Türkiye Diyanet Vakfına ve zatialinize büyük iş düştüğü kanaatindeyim.

Burada, tabii, çok teferruata giremiyorum ama özellikle Türkiye Diyanet Vakfının yurt dışında kurban kesimi konusunda almış olduğu bu devasa yükün tek başına altından kalkamadığı zamanlar olduğu gibi, bunu başka, işte, diğer birtakım gönüllü sivil toplum kuruluşlarıyla paylaştığı gibi birtakım düşünceler geliyor bize. Yani işte, "Falan ülkede yeterli altyapısı yok; işte, Kızılaya kurbanlarını kestiriyor, işte, başka kuruluşlara kestiriyor." gibi birtakım... Bunlar doğru da olmayabilir, bunun altını çiziyorum ama bu şekilde birtakım bilgiler geldikçe insanların kafasında belli birtakım istifhamlar oluşabiliyor. Onun için, Türkiye Diyanet Vakfı yapılan bu kadar güzel hizmetlere, yapılan bu kadar güzel hizmetlere 1 kat daha, 2 kat daha fazla katabilmesi adına yatırımlarını, yaptığı işleri daha şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaşabilirse, bunu sadece kendi sitesinde değil, örnek veriyorum, Diyanet TV'de böyle çok açık bir şekilde zaman zaman açıklayabilirse insanların güven duygusunu çok daha fazla kesbedebilir, elde edebilir, kazanabilir ve bu yardımlar katbekat artabilir diye düşünüyorum. Bu konunun da özellikle altını çizmekte yarar görüyorum.

Bu kurban olayı konusunda bize gelen bilgiler ve toplum içerisindeki kafalardaki bazı istifhamların giderilmesi konusunda özel bir gayret göstermenizi özellikle istirham ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Ben teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Hemen sizin gündeme getirdiğiniz husustan devam edeyim.

Diyanet İŞleri Başkanlığımız resmî olarak yürütemediği birtakım hizmetlerini diğer kamu kurumlarının da yaptığı gibi sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yürütüyor; kurban hizmetleri de bunlardan bir tanesidir malumunuz olduğu üzere çünkü bu talep vatandaşlarımızdan gelen bir talep, vatandaşların talebi cümleden âıldır; dolayısıyla, başımız gözümüz üstüne. Vatandaşın her talebinin sağlıklı, dediğiniz gibi hukuki, kurumsal, şeffaf bir şekilde karŐılanma vazifesi de bizim Başkanlığımızın görevleri arasında yer alıyor.

Türkiye Diyanet Vakfı bu bahsettiğiniz şeffaflığı başından itibaren yapan bir vakıf yani her şeyi kayıtlı, kontrol altında ve hesap verilebilir bir şekilde hep yaptı şü ana kadar ama zamanla bu şeffaflığın ve bilinirliğin elde edilmesi hususunda gelen taleplerle birlikte Diyanet Vakfı da hizmetini buna göre planladı, kurguladı.

Siz yıllardan beri vekâletinizi vakfımıza verdiğinizi söylediniz, bundan dolayı teşekkür ediyoruz; vekâletinizi verdiğiniz andan itibaren kurban vekâletinizle alakalı süreç aşama aşama size bilgilendiriliyor, biliyorsunuz. SMS yoluyla kaydınızın alındığı bilgisi geliyor, kurbanınızın kesildikten sonra nerede kesildiğine dair bir SMS'le bilgilendirme geliyor, onunla alakalı sertifika bilgisi geliyor ve son iki yıldır -önce pilot uygulamayla başlandı ki bunun zorluğundan dolayı- kesim videoları artık vekâlet sahiplerine ulaştırılmaya başlandı ve geçen seneki toplantıda "Belki süreç biraz uzayacak." denildi vakıf yetkilileri tarafından ama süreç uzasa da her bir vekâlet veren kişinin kurbanının kesim videosunun kendisine ulaştırılması yönünde çalışma yapılacağı söylendi. Bu anlamda da önümüzdeki yılın vekâletinde, kurban organizasyonunda her bir kurban sahibi kendi kurbanıyla alakalı hususları bütün aşamalarıyla görme imkânına kavuşacak.

Dediğiniz gibi, Türkiye'nin en güçlü ve en geniş hacimli vakfına dönüşme hedefi bizim de hedefimiz; bu hedefi gösterdiğinizden dolayı çok teşekkür ediyorum. Bu hedefin gerçekleştirilmesi anlamında sayılar bu gittiğimiz yolun doğru olduğunu gösteriyor; her geçen gün, her geçen yıl Diyanet İşleri Başkanlığına, Türkiye Diyanet Vakfına verilen vekâletlerin sayısı sağlıklı bir şekilde artarak devam ediyor ve böyle bir patlama yaşanmasını biz de arzu etmiyoruz çünkü eğer bir patlama yaşanırsa alınan vekâletlerin üstesinden gelme konusundan bahsettiniz, eğer bir patlama yaşanırsa üstesinden gelememe gibi bir durum söz konusu olabilir, insanların bize olan itibarı ve güveninin sarsılmasına sebebiyet vermek istemeyiz. Bundan dolayı o kontrollü ve sağlıklı bir şekilde devam eden yükseliş ivmesi, hamdolsun, bu hedefe doğru sağlıklı bir şekilde gittiğimizin bir göstergesi.

Diğer hususlarla, problemlerimizle ilgili birtakım başlıklarımız var, onları burada, huzurunuzda paylaşmak istiyorum:

Bizim yurt dışındaki hizmetlerimizin büyük bir yoğunluğu Kıta Avrupası'nda gerçekleşiyor. Niye? Çünkü vatandaşlarımızın, Türk soylu kardeşlerimizin yoğun bir şekilde yaşadığı yer orası ve Kıta Avrupası'ndan bize gelen din hizmeti talebi de nüfusun yoğunlukla orada yaşamasından dolayı doğru orantılı olarak çok üst ve yüksek seviyede, hem de çeşitlilikleri oldukça fazla. Türkiye'de Diyanet İşleri Başkanlığımızın yürütmüş olduğu din ve eğitim hizmetlerinin çok çok ötesinde talepler var. Sayın Vekilimiz kendisi uzun süre oralarda bulunduğu için çok iyi bilecektir, bizim Avrupa'daki camilerimiz Türkiye'deki camilerden çok daha büyük fonksiyonlar icra etmekte; camiler, tabiri caizse, hayatın merkezi konumunda. Türkiye'de Diyanet İşleri Başkanlığının yürüttüğü hizmetlerle ilgili hususlar sadece camilerimizde insanlarımızı sunularken Avrupa'daki camilerimiz ve derneklerimiz Diyanet İşleri Başkanlığının hizmetlerinin yanında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hizmetleri, Millî Eğitim Bakanlığının kısmi hizmetleri, Gençlik ve Spor Bakanlığının kısmi hizmetleri, Kültür ve Turizm Bakanlığının kısmi hizmetleri ve benzeri birtakım kamu kurumlarının ayrı ayrı, belediyelerin ayrı ayrı yürüttüğü hizmetleri tek başına orada insanlarımızı veriyor. Sayın Vekilimiz Zafer Sırakaya Bey yanlış hatırlamıyorsa ifade etti, yaşanan sıkıntıların ana kaynağı "entegrasyon" adı altında asimilasyon aslında ve bu asimilasyonun önündeki en büyük engelin bizim yurt dışındaki DİTİB'lerimiz, ATİB'lerimiz ve diğer STK'lerin yürüttüğü faaliyetler olduğunu herkes biliyor. Bu faaliyetler gerçekten oradaki kardeşlerimizin, Türk vatandaşlarımızın Türk ve Müslüman olarak kalmalarının sağlanması hususunda çok ama çok önemli fonksiyonlar icra ediyor.

Belki yeri değil bilemiyorum ama şu detayı da paylaşmak istiyorum: Biz orada din hizmetini yürütüyoruz ama yürüttüğümüz hizmetlerin başında dil hizmeti de var. Yani dil olmadan din olmaz, dil olmadan millet olmaz, dil olmadan medeniyet nesilden nesle taşınmaz diye biliyoruz. Bir medeniyet, bir kültür hangi kaptan üretilmiş ise o üretilmiş kaptan nesilden nesle aktarılır ve dolayısıyla bizim oradaki millet varlığımız Müslüman ve Türk olarak kalmayı arzu ediyor ve bunun için de başta dillerini, sonrasında o dille üretilen değerleri nesilden nesle aktarmak durumunda ve bunların başında da din geliyor. Bizim orada yürüttüğümüz camilerdeki hizmetlerin en başında dil öğretimi de var. Tabii, bu durum ilgili ülkelerin kendi iç dinamikleri açısından, kendi iç siyasetleri açısından veya devlet refleksi açısından bakıldığında farklı şekilde değerlendirilebilir. Bunları da biz kendi açımızdan son derece normal karşılıyoruz, her ülkenin kendi açısından farklı bir değerlendirmesi olabilir bizim kendi ülkemizde değerlendirdiğimiz gibi. Bu bakış açılarının sonunda Avrupa'da bizim istihdam ettiğimiz din görevlilerinin sayısının azaltılması veya engellenmesi yönünde birtakım tedbirler alındı, sizler de bunları biliyorsunuz. Bunun ilki Avusturya'da yaşandı; Avusturya'daki İslam Yasası ve sonrasındaki uygulamalarla Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yurt dışına gönderilen din görevlilerinin artık gelmesi engellendi. Sonrasında, yanlış hatırlamıyorsa 2011 veya 2012 yılında Fransa'da başlatılan bir süreç vardı, yasal bir süreç, karşılıklı görüşmeler... Onun sonucu itibarıyla 2024 yılı sonunda artık Fransa'ya da din görevlisi gönderilmesi engellendi. Sonrasında Belçika'da, Belçika'nın Flaman Bölgesi'ndeki -Frankofon ve Brüksel Bölgesi'nde değil- aşırı sağın özellikle zorlamasıyla yurt dışından din görevlisinin gelmesini ve yurt dışından din hizmetlerinin finansmanını yasaklayan kanun çıkarıldı 2021 yılında yani Avusturya ve Fransa'daki süreçten farklı olarak Belçika'daki süreç doğrudan bir kanunla gerçekleştirildi. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıllık bir süre verildi ve bu sürede düzenlemedeki hususların yerine getirilmesi gerektiği, getirilmediği takdirde yurt dışından din görevlisi istihdamının sona ereceği yasayla düzenlendi. Sonrasında Belçika Diyanet Vakfı, Belçika Millî Görüş ve diğer Balkan ülkelerinin Müslümanlarının bir araya gelerek kurdukları Belçika İslam Koordinasyon Kurulu üyeleri tarafından Belçika Anayasa Mahkemesinde iptal davası açıldı. 2023 yılında Belçika Anayasa Mahkemesi bu yasa iptal etti ve Avrupa'da hukuk ve yargı düzeyinde din özgürlüğü kapsamında elde edilmiş en üst seviyedeki kazanımdır bu. Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinde mevcut yürürlüğe giren kanunun öngörülebilirlik ilkesine aykırı olduğu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümlerine aykırı olduğu, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'ne aykırı olduğu açıkça zikredildi yani Belçika Anayasa Mahkemesi sadece kendi tarafından yani ülkenin kendisi tarafından yasalaştırılan, yürürlüğe konulan hukuki mevzuatların dışında uluslararası geçerliliği olan ve dünyadaki diğer bütün ülkeler tarafından neredeyse kabul edilen AİHM ve Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri'ne de atıf yaparak söz konusu finansman yasağı ve yurt dışından din görevlisi getirmeyi engelleyen düzenlemenin ifade ve din özgürlüğüne, inanç özgürlüğüne aykırı olduğuna hükmetti.

2024 yılında Belçika, seçimlere gitti; mayıs ayında Flaman Parlamentosu Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği bu düzenlemeyi "iptal gerekçeleri doğrultusunda öngörülebilir hâle getirme" adı altında bütün hukuki süreçleri göz ardı ederek, hukuki metnin yasalaşma sürecinde takip edilmesi gereken bütün aşamaları baypas ederek doğrudan Meclis Genel Kuruluna getirip Meclis Genel Kurulundaki son oturumda yine yurt dışından din görevlisi getirilmesini ve yurt dışından din hizmetlerinin finansmanını yasaklayan yeni bir kanun yürürlüğe koydu 25 maddelik, detaylı bir şekilde. Onlardan bir tanesi "Türkiye'den gelen -adı öyle yazmıyor ama okunduğunda açıklaması bu şekilde- din hizmetleri müşavirinin camiye bir ziyaret yapması bile oradaki hakların, elde edilmiş

kazanımların iptali için yeterli bir gerekçe" olarak kanun metninde yer aldı. Hemen yine Belçika İslam Koordinasyon Kurulu Anayasa Mahkemesinde tekrar dava açtı ve yanlış hatırlamıyorsam 2024 yılı Eylül ayında Anayasa Mahkemesi çok daha kesin ve net bir kararla söz konusu kanunu iptal etti. Bu kanunun iptal edilmesinde Belçika Flaman Hükümetine, Flaman Parlamentosuna ve yetkililerine çok açık bir şekilde "Ben bu konuda bir karar vermiştim. Neden bu konuda tekrar, bir daha yasal düzenleme yaptınız?" gibi bir notu da düşmeyi ihmal etmedi. Sonrasında Flaman Hükümeti yetkilileri, Adalet Bakanı ve İçişleri Bakanı yaptıkları açıklamalarda bir daha bu konuyu gündeme getirmeyeceklerini, bu konuda herhangi bir yasal düzenleme yapmayacaklarını söyledi.

Şimdi, farklı ülkelerde farklı sonuçlar var, farklı uygulamalar var. Benzer uygulamaların Hollanda'da da tekrar şu an itibarıyla gündeme gelme ihtimalinden bahsediliyor ve bu uygulamaların, yani yurt dışından finansman yasağı, finansman gelmesinin yasaklanması, artı, din görevlisinin gelmesinin yasaklanması hususu Avrupa'nın hâlen gündeminde olan bir başlık. Biz kendi adımıza dersimize çalışıyoruz, biz kendi adımıza oyunu kurallarına göre oynamaya gayret ediyoruz; gerektiğinde, gerekli yerlerde hukukun ve yasaların izin verdiği ölçüde bu konudaki sorunlarımızı çözmeye gayret ediyoruz.

İlk 2021 yılında çıkarılan kanunun Belçika Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinden sonra yetkililer burada hem Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle hem Ombudsmanla hem Adalet Bakanlığıyla hem de Anayasa Mahkemesi yetkilileriyle görüşmeler yaptı. Bunun diğer ülkelerdeki sorunların çözümünde bir fayda sağlayıp sağlamayacağı hususunda bir genişletme ve bu hakkın, bu elde edilen hukuki sonucun diğer taraflardaki mağduriyetin giderilmesi anlamında yardımcı olup olmayacağı hususunda istişareler yapıldı. Orada, ilgili kurumlar da kendilerince sürece destek verdiler.

Yine, Belçika'da, bu anlamda elde edilen, hukuk süreçleri sonucunda elde edilen birtakım kazanımlar var; iki tanesi az önce ifade ettiğim Anayasa Mahkemesi nezdinde, üç tane de Danıştay aşamasında elde edilmiş çok önemli karar var. İki tanesi normal Danıştay, bir tanesi de Yabancılar Danıştay. Burada din görevlilerinin "deport" edilmesi, vize başvurularının reddedilmesi ve benzeri birtakım hususlarda açılan davalarda Belçika Diyanet Vakfı -çünkü bunlar Diyanet görevlileri olduğu için- tarafından açılan davalardı, bu davalar kazanıldı ve orada zemin hukuki açıdan yurt dışı finansmanının engellenmemesi ve din görevlilerinin istihdamına imkân verilmesi şeklinde rahatlamış oldu.

Tabii, süreçler devam ediyor, Sayın Vekilimiz Belçika'daki İslam Temsil Kurumundan bahsetti. Orada "Exécutif" İslam Temsil Kurumu olarak uzun süre görev yaptı, Müslümanları temsil etti devlet nezdinde ve bu "Exécutif" o kadar uzun süre görev yapmıştı ki Belçika'da, Belçika yasalarında Müslümanların temsil kurumu olarak "Exécutif" in kabul edilirdiği kanıksanmış ve yasalarda atıflar "Exécutif" adıyla yapılmıştı ama yanlış hatırlamıyorsam, 2022 yılında yayımlanan bir Kraliyet kararnamesiyle "Exécutif" in tanınırlığı ve yetkileri iptal edildi ve yerine CMB adı altında, bir hafta önce yeni bir dernek kurdurup bir haftalık derneğe Müslümanların temsil edilmesi yetkisi verildi. Tamamen sipariş ve seçimle gelmeyen ve Müslümanların iç işlerine karışılmasını sağlayan bir kararnameyle bu işlem yürürlüğe konuldu.

Normalde 1974 yılında Belçika'da İslam, resmî din olarak tanınmıştır ve İslamiyet'in de resmî din olarak tanınmasıyla birlikte diğer tanınan, resmî din olarak tanınan dinlerde olduğu gibi bir temsil kurumunun olması gerekir ve bunlar seçimle, kendi içlerinde seçtikleri bir yapıyla işlerini, idari işlerini devletle birlikte yürütürler ve hiçbir dinin bu anlamdaki iç işlerine devlet, laik olduğu için müdahale etmez ama Müslümanların bu anlamda iç işlerine müdahale etmiştir.

Sonrasında, "Exécutif" yönetimi ve az önce arz ettiğim İslam Koordinasyon Kurulu üyeleri bu kararnamenin iptali için dava açtılar ama o dava hâlâ sonuçlanmadı benim bildiğim kadarıyla. Ama Müslümanlar, özellikle Türkiye kökenli Müslümanlar ve diğer çatı kuruluşları bu CMB'nin hiçbir şekilde sahada çalışmasına müsaade etmemek adına onları legal bir temsilci olarak kabul etmediler, hiçbir toplantılarına katılmadılar ve CMB, resmen yetkili olmasına rağmen fiilen çalışmadı ve iki yıllık yetkiyle, Belçika Kraliyet kararnamesiyle kendilerine verilen bu iki yıllık yetki sonrasında kendilerine verilen görevin ve istenilen hedeflerin gerçekleşmemesi nedeniyle bir yıllık tekrar bir geçici görevlendirme yaptılar ama bütün Müslümanların, özellikle Diyanet ve Millî Görüş çatısı altında kurumsallaşan Müslümanların temsil edilebildiği yeni bir İslam temsil kurulu oluşturulması yönünde Belçika Adalet Bakanı CMB'ye gerekli talimatı verdi ve CMB'nin büyük bir ihtimalle önümüzdeki haziran ayında bu yetkisi sonlandırılacak. Bu anlamda oradaki ve diğer ülkelerdeki yapılar, sivil yapılar, resmî yapılar, yurt dışı finansmanı ve din görevlisinin getirilmesi anlamındaki engelleri aşmak için elinden gelen gayreti gösteriyor ve bu anlamda Türkiye'nin ilgili kurumları da elinden gelen desteği veriyor.

Bir diğer husus saygıdeğer vekillerim, aynı başlığın alt başlığı, vize problemleri. Her ne kadar bazı ülkeler doğrudan yurt dışından din görevlisinin gelmesinin önünü kesme de fiilen aldıkları kararla din görevlilerinin vize başvurularının reddedilmesi veya zorlaştırılmasıyla bu süreci de maalesef olumsuz bir şekilde etkiliyorlar ve bu, bizim için ciddi bir problem. Ne gibi? İsveç'te olduğu gibi, Norveç'te olduğu gibi, işte Belçika'nın Flaman bölgesinde, Almanya'da son zamanlarda kısmen gündemde olan hususlar yani her birinin farklı gerekçeleri var; kimisinin öznel, kimisinin nesnel gerekçeleri var, ekonomik gerekçeleri var, öğrenim durumu gerekçeleri var, dil bilme yeterlilikleri vesaire farklı gerekçelerle, daha önce olmayan ama şu an gündeme getirilen birtakım gerekçelerle bu vize problemlerini maalesef yaşıyoruz.

Bu anlamda biz, Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle sürekli koordinasyon hâlinde görüşmelerimize devam ediyoruz. Konu Dışişleri Bakanlığı yetkilileri nezdinde takip ediliyor ve en son, biz bundan üç gün önce Almanya İçişleri Bakanlığı yetkililerini Diyanet İşleri Başkanlığımızda ağırladık; İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, genel müdürü ve diğer yetkilileriyle bir toplantı yaptık ve Almanya özelinde de bu konuları gündeme getirdik, kendi taleplerimizi onlarla paylaştık.

Bir diğer bizim sorun yaşadığımız başlık, yurt dışındaki, yurt dışı teşkilatımızın başında bulunan müşavir ve ataşelerimizin akreditasyon problemleri. Bazı ülkelerde, Sayın Genel Müdürümüz de ifade etti, kadromuz var ama akredite edilmediği için oraya atama yapılamıyor; bazı ülkelerde akreditasyon var, atama yapılıyor ama atama yapılan isim akredite edilmiyor İsviçre örneğinde olduğu gibi, son zamanlarda Almanya'da yaşandığı gibi. Bu, bizim yine aşmamız gereken hususlar.

Yine aynı şekilde, Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle, Sayın ilgili Bakan Yardımcımızla bire bir yaptığımız görüşmelerde, onların da yönlendirmeleriyle, iş birliğiyle bu sorunların aşılması için gerekli işlemlerin yapıldığını ifade etmek isterim.

Başka bir başlık, finansman problemleri. Avrupa'da, biliyorsunuz, Kıta Avrupası'nda özellikle, ekonomik her türlü hareket kayıt altındadır. "Beyaz" ve "siyah" kavramını gayet iyi biliyorsunuz; "beyaz" kayıtlı olan, "siyah" kayıtlı olmayan para için kullanılır ve bizim vakıflarımız, sivil topluma hizmet eden birliklerimiz, özellikle Avrupa'nın son zamanlarda ülkemizle yaşadığı kendi içerisindeki siyasi konuların hesaplaşma alanına dönmüş durumda.

Bizim sivil toplum kuruluşlarımızın hiçbirinde finansal anlamda asla bir problem söz konusu değil. Yurt dışında sizin bir sivil toplumu kurup onu devam ettirebilmeniz için denetim mekanizmalarının onayından geçmeniz gerekir, hem de bir iki değil, üç veya dört mekanizmadan geçerek siz işlemlerinizi yürütürsünüz ve yıllık mali bilançolarınız ilgili departmanlar tarafından kontrol edilir, onaylanır, ondan sonra faaliyetlerinize izin verilir. Buna rağmen bazı ülkelerde vakıflarımızın hesaplarının bloke edilmesi, para transferlerinin engellenmesi, belli rakamın üzerine çıkan transferler, havaleler söz konusu olduğunda her ne gerekçeyle olursa olsun bu transferlerin kesinlikle engellenmesi, buna izin verilmemesi ve benzeri sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu anlamda da tabii ki bütün şeffaflığına rağmen, bütün denetim mekanizmalarının tamamından onay alıp legal bir şekilde faaliyet yapmalarına rağmen STK'lerimizin yaşadığı bu finansal konulardaki sıkıntıların çözümü için biz sizlerden destek bekliyoruz işin açıkçası. Bu konuda Meclisimizin, Gazi Meclisimizin yapabileceği bir şey olursa, heyetler arası, komisyonlar arası yapılan görüşmelerde bu konular gündeme getirilir ve çözümü konusunda desteğiniz olursa sizlere minnettar oluruz. Bu bizim açımızdan aslında her vesilede, her seviyedeki görüşmelerde gündem olarak ilgili ülkelerin gündemine taşınan başlıklar ama çözüm bulana kadar bu konunun gündeme getirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bizim problemler olarak ana başlıklar itibarıyla sizlerle paylaşacağımız hususlar bunlar.

Sayın vekillerimizin gündeme getirdiği hususlar... Cevap anlamında söylemeyeceğim Sayın Vekilim ama sizin zihnimize takılan hususlar olduğu için onları öncelikli olarak açıklamak istiyorum. Bir de şu da var bizim açımızdan bireysel olarak -arkadaşlarımızın da benden farklı olduğunu düşünmüyorum- biz siyasi kişiler değiliz dolayısıyla TBMM'de yasama süreçlerinde hangi konuların... Buralara ben ilk defa geliyorum şu an yani burada sizin huzurunuzda ilk defa çıkmış birisiyim, Meclise de -ben yirmi üç yıldır Ankara'dayım- bu ikinci gelişim; buraları çok bilmediğimiz için affınıza sığınıyoruz, usul açısından farklı şeylerimiz belki olabilir, o konuda tecrübesizliğimize verin lütfen.

Sayın Vekilimizin gündeme getirdiği hususlara dair bilgilendirme yapmak istiyorum. Müşavirliklerin kıtalar ve ülkelerdeki dağılımıyla ilgili bir husus gündeme getirdiler. O konuda benim zihnimde kesin rakamlar yok ama biz size onu inşallah net bir şekilde takdim ederiz. Bu Kıta Avrupası dışındaki ülkelerde ve kıtalardaki müşavirliklerin faaliyetlerinin neler olduğunu sordunuz. Kıta Avrupası'nın dışındaki ülkelerde -Afrika'dır, Uzak Doğu'dur, Türki Cumhuriyetlerdir vesaire, hatta Latin Amerika- buralarda yürüttüğümüz faaliyetlerde din hizmeti ve eğitim hizmeti bizim hizmet alanımız değil, oralarda biz bu hizmeti vermiyoruz. Oralarda verdiğimiz hizmet daha çok sosyal içerikli din hizmetleridir ve kısmen eğitim faaliyetlerine dolaylı olarak destek olmaktadır. Sayın Genel Müdürümüz Türkiye Diyanet Vakfı üzerinden diğer ülkelerden getirilen öğrenciler, Uluslararası İmam-Hatip Lisesi, Uluslararası İlahiyat Programı (UIP), Uluslararası İlahiyat Lisans Programı (UİLP), onlardan bahsetti, oralar artı ramazan faaliyetleri artı vekaletle kurban hizmetleri, sonrasında oradaki dinî idarelerin yürüttüğü din hizmetlerindeki iş birliği alanları, yayın faaliyetleri, fıkhi konulardaki uygulama birlikleri... Mesela en basitinden Azerbaycan'daki şu an son zamanlardaki din hizmetlerinin yapılandırılması aşamasında Diyanet İşleri Başkanlığının modellenmesi yani Türkiye Cumhuriyeti devletinin cumhuriyetle birlikte kurduğu din hizmetlerini yürüten yapının, resmî yapının modellenerek Azerbaycan'da bir şekilde yürürlüğe konması ve bu anlamda bizim verdiğimiz rehberlikler, oradaki dinî idarelerin idari ve kurumsallaşma açısından Türkiye'den aldığı hizmetler bizim hizmet başlıklarımızı oluşturuyor. Yine Genel Müdürümüz sunumunda paylaştı, afet ve acil durumlar söz konusu olduğunda yine hemen bizim Türkiye Diyanet Vakfı eliyle oralarda hizmetlerimiz söz konusu.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Müsaadenizle araya girebilir miyim?

DIYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Tabii, lütfen.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ ENSARİ YENTÜRK - Sayın Vekilim, Mısır özelinde bir konuyu gündeme getirdiniz. Öncelikle Mısır'la diplomatik temaslar, malumunuz, daha yeni; müşavir hocamız da yeni atandı oraya ama en önemli hizmet veya katkı sağladığı başlıklardan biri, açıkçası şu anda Türkiye Diyanet Vakfının Gazze'ye yönelik hizmetlerinin koordinesinde çok ciddi bir misyon icra ediyor Sayın Vekilim. Onun haricinde diğer kurumların kendi aralarında yaptığı gibi biz de muhatap olduğumuz kurum ve kuruluşlarla "mümasil kuruluş" diyoruz onlara malumunuz, onlarla ilişkilerin geliştirilmesi bağlamında da diplomatik bir görev icra ediyor. Nitekim oradaki fetva komisyonlarıyla Diyanet İşleri Başkanlığının Din İşleri Yüksek Kurulunun ilmî toplantılar düzenlemesi hâlihazırda gündemimizde.

Bir başka başlık Sayın Vekilim -yine, bu sayın müşavirimizin inisiyatifıyla gelişen bir durum- orada da okuyan Türk kökenli öğrencilerin zaman zaman bir araya gelmesi, belki harçlık verilmesi noktasında da bir inisiyatif söz konusu ama bunu ben her zaman vesilelerle dile getirmeye çalışıyorum, bir ülkedeki hizmet değerleriyle hemen hemen aynı diye bir şey söz konusu değil, şartlar veya imkânlar farklı farklı olabiliyor. Dolayısıyla hocamız, sayın müşavirimiz ülkeyi tanıdıkça eminim ki farklı alanlarda da diğer ülkelerde olduğu gibi... Mesela Tahran'da da bizim bir müşavirimiz var, "Oradaki müşavir hocamız, arkadaşımız ne yapıyor?" dersiniz tamamen kurumlar arası iletişim veya efendim, teması yürüten bir misyona sahip yoksa orada bir din hizmeti zaten söz konusu değil. Dolayısıyla müşavirliklerimizin ve atışeliklerimizin yeknesak bir görev tanımı olduğunu ifade etmek mümkün değil Sayın Vekilim. Burada rakamlar verildi bana ama müşavirimiz vasıtasıyla ulaşılan öğrenci sayıları, çok da belki önemli değil.

Müsaadeniz olursa ben Sayın Başkan Yardımcımız gelinceye kadar diğer başlıklarla ilgili notlarımızı sizlere arz edeyim. Efendim, Demokratik Kongo'da bir mescit yapılması... Şöyle Sayın Vekilim: Bu konu hakikaten bizi sevindiren, bir taraftan hüznlendiren bir başlık açıkçası çünkü Afrika coğrafyasında bizi tanıyan, Diyanet İşleri Başkanlığını bilen bütün ülkelerin mescit talebi var Sayın Vekilim. Bir tanesini ben arz edeyim örnek olması açısından, diplomatik bir heyet Adana'yı ziyaret ediyor, Çad'dan gelen bir heyet, bizi de ziyaret ettiler ve ziyaret sonrasında şöyle bir şey yaşadık: Çadlı heyet Adana'yı gördüğü için Sayın Vekilim, aynen şu ifadeyi kullandı -o zaman ben Daire Başkanıydım- "Başkan Bey, Adana'da bir cami var ya, onun aynısını Çad'a istiyoruz." dediler. Dolayısıyla Demokratik Kongo'yu biz yine not aldık, takip edeceğiz ama sadece orası değil, Mozambik değil, imkânlar

ölçüsünde hakikaten her inşayı, projeyi destekleyebilmek mümkün değil, üstelik -ben hızlı geçtim ama- özellikle Kosova'daki, yine Makedonya'daki cami inşaatlarımız devam ediyor, oralar devasa projeler Sayın Vekilim ama ilerleyen süreçte inşallah hasbelkader imkânlar ölçüsünde oradaki projeleri destekleyeceğimizi ifade edebilirim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Evet, teşekkür ediyorum.

Ben müsaadenizle kaldığım yerden devam edeyim.

Mısır'la ilgili bilgi verdiniz zannediyorum, benim notlarımın arasında vardı. Fransa'daki müşavirimiz sanki bir gündeme geldi, yeterlilik yetersizlik...

HASAN KARAL (İstanbul) - Yok yok, o anlamda söylemedim, bir örnek verdim, diğer bakanlıkların müşavirlikleri de vardı, örnek verdim, oradaki müşavirin yaptığı faaliyetleri alıyorum ben.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Tabii, biz kendimizle alakalı kısmını üzerimize alınarak...

HASAN KARAL (İstanbul) - O anlamda bir eleştiri getirmedim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Şunu söyleyeyim: Fransa'daki müşavirimiz alanında en yetkin, yeterlilik sahibi arkadaşlarımızdan biri.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Bizim hiç öyle bir şeyimiz olmadı. Zaten onu fark edebilecek bir durumumuz olmadı.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Onu istisna tuttu Vekilimiz.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Tamam, peki, teşekkür ediyorum.

Bir diğer husus Mozambik'teki mevcut Müslümanların durumundan kısa bir bilgi verdi.

HASAN KARAL (İstanbul) - Ben bunları spesifik olarak örnek verdim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Eyvallah.

HASAN KARAL (İstanbul) - Sayın Başkanım, gittiğim ülkelerden Demokratik Kongo'ya az önce cevap verdiniz. Mozambik'te, orada Müslüman yöneticilerle oturup kalktığımız zaman dile getirilen konular. Mesela orada bir müşavirimiz var mı bizim?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Şu an itibarıyla orada bir müşavirimiz yok. Malumunuz Mozambik eskiden Osmanlı'ya bağlı bir yer ve "Mozambik" isminin geldiği yer de...

HASAN KARAL (İstanbul) - Musa bin Bik.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - ...oraya Osmanlı tarafından atanan Musa Bey, Musa Beg giderek oradan değişmiş bir ismi var. Yani Osmanlı'yla geçmişte çok yakın bağlantısı olan bir coğrafya ama biz tabii müşavirliklerimizi ülkemizin ilgili kurumlarının koordinesiyle açıyoruz yani Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığının ilgili kurumları, birimler, onlarla istişareyle yeni yeni hizmet alanlarını belirlemeye çalışıyoruz. Burada tabii ki -Sayın Vekilimiz Mustafa Bey sanırım gündeme getirdi- dünyada temsilcilik sayısı açısından 3'üncü sıradayız ülke olarak. Tabii, bu 3'üncü sıraya ülkemizin gelmesinde eskiden, Selçuklu ve Osmanlı zamanında Sarı Saltukların ve dervişlerin murabıt olarak önden gidip mekânı, zemini hazırlama faaliyetleri neyse günümüzdeki STK'ler de Türkiye Diyanet Vakfı ve benzeri, Kızılay, diğer işte Yunus Emre, Maarif ve benzeri ülkemizin kurumlarının sahadaki faaliyetlerinin sonucu olarak oralara temsilcilikler açılıyor ve bu anlamda çok katmanlı bir faaliyetin sonucu olduğunu da burada belirtmek istiyorum.

Bu Kıta Avrupası'nın dışındaki ülkelerle alakalı değerlendirmeye şöyle bir katkı yapmak istiyorum: Bütün dünyada aslında İslamiyet deyince hepinizin malumu olduğu üzere akla Türkiye geliyor. Yani "Türkiye" ve "Türk" kelimesi "Müslüman" olarak, Müslüman'la eşit, eş değer kullanıma sahip durumda ve Türkiye'de de "din hizmeti" deyince akla doğal olarak Diyanet İşleri Başkanlığı geliyor. Dünyanın neresinde Müslüman yaşıyorsa herhangi bir talebi, bir mağduriyeti, ihtiyacı olduğunda müracaat ettiği yer de otomatik olarak ilk etapta Türkiye ve Diyanet İşleri Başkanlığı oluyor. Bundan yaklaşık yirmi yıl önce Bermuda Adaları'ndan Diyanet İşleri Başkanlığına Kur'an-ı Kerim talebi geldi ve "Bermuda Adaları'nda Müslüman var mı da bize bu talep geliyor? Bu, bir '...'³ talep midir yoksa gerçek midir?" bunun araştırılması sonucunda Bermuda Adaları'nda Müslümanların yaşadığı ve bu Müslümanların kökeninin zamanında Afrika'dan Amerika'ya gerçekleştirilen köle ticareti kapsamında nakledilen -yani ifade bilmiyorum biraz şey olmasın ama ifadem, kastım anlaşılıyordur- kölelerden bir kısmının Müslüman olması ve o Müslüman kölelerin dönemin hamisi, Müslümanların hamisi Osmanlı Devleti'nden kendilerine yapılan muamelenin kötülüğü ve haksızlığın engellenmesi amacıyla istenen yardım sonrasında Osmanlı'nın gönderdiği bir fırkateyn asker gözlemci olarak gittiğinde orada kalıyor ve o askerlerin torunlarının dünyada din adına talebinin karşılanması için aklına gelen adresin Diyanet İşleri Başkanlığı olduğunu öğreniyoruz. Yani şu an dünyada hamdolsun, güvenilirlik açısından, taleplerin yerine getirilebilmesi ve karşılanabilirliği açısından bakıldığında Diyanet İşleri Başkanlığı çok önemli bir fonksiyonu icra ediyor ve bundan sonra da hem devletimizin saygınlığı, tarihî mirasına uygun bir şekilde milletimizin de desteği, devletimizin, başta devletimizin ve sonrasında milletimizin de desteğiyle, hasbiliğiyle bu hizmetler güçlenerek devam edecek inşallah.

Sayın vekilimizin yine gündeme getirdiği Türk-Alman İlahiyat Fakültesi meselesi; işin açıkçası Sayın Vekilim, orada biz taraf değiliz, o konuda herhangi bir şey söyleme imkânının olmadığını arz edeyim ama Uluslararası İlahiyat Programı bizim açımızdan son derece önemli. Sunumda da yer alan, İstanbul Medeniyet Üniversitesinde yer alan, Almanca eğitim veren ilahiyat fakültesi her ne kadar yurt dışından gelen öğrencilere açık olsa da bizim kurum olarak YÖK'le yapmış olduğumuz görüşmede yurt içinden öğrencilerin İstanbul Medeniyet Üniversitesindeki Almanca ilahiyatta okuması, yurt dışından, özellikle Kıta Avrupası'ndan gelecek vatandaşlarımızın çocuklarının da bu Uluslararası İlahiyat Programı'nda okuması, eğitimlerini orada alması yönünde kanaatimiz net. Biz, Uluslararası İlahiyat Programı'nın daha da güçlü ve sağlıklı bir zeminde faaliyetlerine devam etmesi arzusundayız. 2006 yılında

3. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

başlayan Uluslararası İlahiyat Programı bu sene 20'nci yılında, 10'uncu yılına geldiğinde Türkiye'de, Afyon'da yapılan bir toplantıda, bütün paydaşların katılımıyla bir değerlendirme toplantısı yapılmıştı; Uluslararası İlahiyat Programı'nın 10'uncu yılı, şimdi 20'nci yılı için yine bir değerlendirme toplantısını planlıyor arkadaşlarımız, Daire Başkanımız çalışıyor. Bütün paydaşların katılımıyla ve bu programı olabildiğince güçlendirerek her vesileyle başarılı olabilmesi için çalışmalarımız devam edecek.

Bu programın başarılı olmasının en önemli başlıklarından bir tanesi istihdam; istihdam aşamasında yaşanan özlük hakları konusundaki sıkıntıların giderilmesinde gayretleriniz, katkılarınız için ben özellikle teşekkür etmek istiyorum çünkü -ağustos ayı yanlış hatırlıyorsam- ağustos ayında Meclisimizden çıkarılan yasal düzenleme sizlerin büyük gayretiyle sonucunu verdi -Sayın Genel Müdürümüz de yapmış olduğu imtihanlarda- daha önce istifa eden ama bu özlük haklarındaki iyileştirme neticesinde tekrar kurumda bu şekilde hizmet almak isteyen arkadaşlarımızın olması bizi sevindirdi. Bu anlamda, ilerleyen zamanda ortaya çıkacak taleplerimiz ve ihtiyaçların karşılanması konusunda yine destek vereceğinize biz canıgönülden inanıyoruz, şimdiden teşekkür ediyoruz.

Yaşlılara yönelik bir başlık gündeme geldi, birkaç vekilimiz tarafından özellikle bu husus gündeme getirildi. Tabii, sizlerin de çok iyi bildiği üzere, yaşlılara yönelik hizmetlerin yürütülmesi çok ciddi bir finansal kaynak gerektiriyor ve oradaki devlet düzeninin içerisine girip bu işi profesyonelce yürütmek ve yasal süreçlerin her türlü gereğinin yapıldığı bir hizmeti gerçekleştirmek şu an itibarıyla bizim yurt dışındaki STK'lerimizin finansal gücünün çok çok üzerinde. Belki bir tane, belki iki tane bu anlamda tikel örnekler var; mesela, Avustralya'da yaşlı bakımevi olarak hizmet veren 2 tane yerimiz var ama bunların sayısının artırılması mevcut durumda, mevcut yetişmiş insanımız açısından bakıldığında bizim açımızdan her zaman masada olmasına rağmen, her zaman gündemde "Bu işi yapalım, yapmalıyız. Bu, bir ciddi talep, bu bir ihtiyaç..." Ama henüz yapmayı başaramadığımız ama yapmayı sonuna kadar arzu ettiğimiz bir hizmet.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Değerli Başkanım, özür dileyerek, bir ilave olması bakımından...

Aslında, bu konuda kurumsal kapasitemizi geliştirmeyi hedef edinsek yani bir gün onun üstünde de kafa yorsak... Altmış beş yıllık göç hikâyemizin geldiği nokta, kurumsal kapasite bizi şuraya götürecektir: Özellikle Almanya örneğinden hareket edeceksek, bu konuda 45 milyar euroluk bir havuz söz konusu sosyal hizmetler için. Biz Müslümanlar olarak buna herhangi bir paydaş değiliz, herhangi bir pay almıyoruz ve gerekli olan yasal altyapıyı oluşturduktan sonraki... Oradaki kardeşlerimizin bu minval üzerine çalışmaları var ama bir türlü sonuç vermedi. Biz, sosyal hizmetlerimizi mevcut finansal kapasitemizle değil, devletten alabileceğimiz yani yaşadığımız devletlerden alabileceğimiz desteklerle bambaşka bir boyuta taşıyabiliriz. Yani biraz kurumsal zihnimizi genişletmek, ufukumuzu genişletmek ve sadece kendi finansal kaynaklarımızı ve imkânlarımızı değil, aynı zamanda devletimizin, oradaki devletlerin insanlarımıza sunmuş olduğu, aslında ayırım yapmadığı bu kaynaklardan da faydalanma noktasında artık bir atılım şart. Sizin orada altyapınız var, dernekler var, dernekler bu manada gayret ediyor ama özellikle 1-2 tane kreş değil, 1-2 tane işte çocuk bakım merkezi değil, 1-2 tane yaşlı bakım merkezi değil, doğru yapıldıktan sonra, projelere devlet eliyle birlikte destek aldıktan sonra hem personel kapasitesi ama aynı zamanda kurumsal gelişim noktasında çok ciddi geniş imkânlar var, devletler de bu manada iş birliğini arzuluyor zaten ama bunun özellikle bir strateji olarak hedeflenmesi, bunun üstünde durulması noktasında bir duraksama var. Bunu teşvik manasında, bizim de bu manada iş birlikleri geliştirme manasında bir ivme kazanmamız gerektiğine inanıyorum. Yoksa para yok değil, para orada da var.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Sizin de malumunuz olduğu üzere yani o devletin katkısı işletme aşamasından itibaren devreye giriyor yani yapım aşamasında, inşaat aşamasında veya o fizikî mekânın hazırlanması aşamasında -yanlış biliyorsam lütfen tashih edin- devletin katkısı bildiğim kadarıyla yok.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Uzmanlık alanıma girdiği için sadece kreşler için söyleyebilirim. Kreşlerde, örneğin devletler yirmi beş, otuz yıllık kira anlaşmalarının garantörü oluyor. Bu, her türlü finansmanı sağlamanızı da beraberinde getiriyor. Yapım aşamasında ihtiyaç olunan finansman, bu vesileyle çok rahat sağlanmış oluyor. Bir proje yapıldıktan sonra diğer projenin de örneği oluyor. Dolayısıyla, sadece bir konudan gidecek olursak burada imkân da var, altyapı da var. Sivil toplum derneklerimiz, işte orada oluşturmuş olduğu alt başlıklarda hizmet eden dernekler var. Daha şimdiden, herhangi bir mekân açmadan, yaptıkları faaliyetlerle ilgili, aile eğitimi, aile desteği, ailelerle ilgili ihtisas çalışmaları için çok rahat maddi destek alabilecekleri havuzlar var, proje geliştirilebilecekleri. Dolayısıyla, kurumsal kapasiteyi geliştirme noktasında sadece Ankara'dan değil aynı zamanda yoğunlukla, işte vatandaşımızın yaşadığı ülkelerde de bir manada gözden geçirip gerçekten bütün imkânlardan faydalanabiliyor muyuz, engel ne, ne yapmamız lazım? Hangi çalışmaların önünün açılması gerektiğini yeniden değerlendirmek lazım.

Yaşlı bakımevi bunlardan biraz farklı ama ona bile bir yatırım gözüyle baktığınız zaman finansmanı çok kolay sağlanabilecek altyapılar. Külliye şeklinde camilerimizin açıldığını söylediniz haklı olarak, daha şimdiden yaşlı bakım ihtiyacını hesaba katan cami projelerimiz var. Dolayısıyla, bunları bile şimdiden düşünmemiz... Yani maliyeti ve finansmanı itibarıyla da projelerimize dâhil edebileceğimiz hususlar. Sadece ufukumuzun o manada geniş olması gerektiğine inanıyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Sayın Vekilim, az önce de ifade ettiğim üzere, yani bu konu gerçekten Kıta Avrupası'nda özellikle yaşayan yaşlı neslimizin ve sivil toplum kurumlarımızın, kuruluşlarımızın en öncelikli gündem maddeleri arasında yer alıyor, sizin de bildiğiniz ve ifade ettiğiniz üzere. Tabii, arz ve talep dengesi, malumunuz, bazı şeyleri ortaya çıkarıyor. İşte, bundan elli yıl önce cami vesaire hiçbir şey yoktu, sadece cuma ve bayram namazları kılınması gibi bir talep varken şimdi konuştuğumuz konulara baktığımızda arz ve talep ortadaki hizmetleri belirliyor ve bu anlamda da en kısa zamanda bir sonuç alınacağı kanaatindeyim. Çünkü her yerde bu konu birinci gündem maddesi olarak belki yer alıyor.

"UIP mezunu müşavir atışe var mı?" diye sordunuz. Avusturya Bregenz Ataşemiz Yusuf Koçak Bey UIP mezunumuz, onunla ilk başlamış oldu.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Zaten örnek olsun diye Diyanet İşleri Başkanlığından da çok rica etmiştik, bir tane numune olsun da insanlar heveslensin diye.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Evet, evet yani biz bu anlamda sadece ataşelik-müşavirlik değil, oradaki sivil toplum kuruluşlarının her kademedeki yönetici kadrolarının bu arkadaşlarımız eliyle üstlenilmesi

gerektiğini düşünürüz. Yani çok farklı kategorilerde UİP mezunlarından ciddi şekilde faydalanmak istiyoruz. Mesela, Belçika Diyanet Vakfı, Avrupa Birliği nezdinde Avrupa'daki sivil toplum kuruluşları arasında din hizmeti veren, Müslümanlara yönelik din hizmeti veren kuruluşlar arasında Diyanet adı altında ilk ve tek akredite olmuş kurumdur. Orada Avrupa Birliği ve kurumları içerisinde Müslümanlar ve diğer dinî toplumlarla alakalı üretilen her türlü hizmetin, her türlü yasal düzenlemenin, her türlü projenin bir parçası olma hakkını elde etmiştir. Her süreçte katkı sağlama, öneri, önergede bulunma, yasal düzenleme yapma teklifleri yapma hakkını elde etmiştir ve bunlar da Sayın Vekilim, Uluslararası İlahiyat mezunları eliyle, orayı, sistemi bilen, orada doğmuş büyümüş, ana dili olarak oranın dilini kullanan UİP mezunu görevlilerimiz ve kardeşlerimiz eliyle gerçekleştirilecek. Şu an Belçika'da bu yapılıyor ve diğer Avrupa ülkelerinden de temsilcilerin alınması ve o temsilcilerin sisteme akredite edilmesi yönünde çalışmalar devam ediyor. Yani Uluslararası İlahiyat Programı mezunları sadece müşavir, ataşe değil, başka alanlarda da üniversitede, "academia"da, lisansüstü eğitimlerde, uluslararası ilahiyat mezunu arkadaşlarımız içerisinde yurt dışında yüksek lisans ve doktorasını tamamlayan arkadaşlarımız var. Mesela siz bilirsiniz, DİTİB Akademi var, DİTİB Akademisinin başında şu an UİP mezunu kardeşlerimiz var. Diyanet İşleri Türk-İslam Birliğinin yönetim kurulunda şu an 4 UİP mezunu var. Yani "Almanya'da DİTİB tarafından yürütülen din hizmetleri, UİP mezunları tarafından yürütülüyor, icra ediliyor." dediğimizde zihinlere herhangi bir soru işareti gelmez çünkü 4'ü oradan mezun; 7 kişiden oluşan yönetimin 4'ü, 1 hanımefendi, 3 erkek kardeşimiz DİTİB'in yönetiminde.

2024 yılında imzalanan protokolden bahsettiniz. Tabii, o protokolün o aşamaya nasıl geldiğini siz çok iyi biliyorsunuz ve protokolün imzalanma aşamaları, süreçleri tamamen Türkiye'de devletin ilgili kurumlarının bilgisi ve onayı dâhilinde gerçekleştirilmiştir. Yani tek başına Diyanet İşleri Başkanlığının yürüttüğü bir süreç değildir. Orada hem Diyanet İşleri Başkanlığının hem ülkemizin hem oradaki vatandaşlarımızın hakkı ve hukuku sonuna kadar gözetilmiştir ve gelinen durum itibarıyla süreç sağlıklı bir şekilde devam ediyor. Az önce ifade ettiğim, İçişleri Bakanlığında gelen heyetle yapmış olduğumuz görüşmelerin gündem maddelerinden bir tanesi de buydu ve orada da bizim kontrolümüzde, itikadi anlamda zihinlerde herhangi bir eğilme ve farklı bir...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Kaçırdım da hangi ülkeydi?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Almanya.

Yani verilecek din hizmetinde aktif görev alacak kişilerin itikadi açıdan özellikle herhangi bir bizi rahatsız edecek argümanlara sahip olmaması hususu o süreçlerin tamamında hep gündeme getirildi ve bundan dolayı Türkiye'den mezun olan -her ne kadar Osnabrück'ten bahsettiniz ama- Türkiye'den giden, daha doğrusu Türkiye'den mezun olmuş, Türkiye'deki ilahiyat fakültelerinden mezun olmuş kardeşlerimiz orada eğitime alınıyor. Bunların belli bir kısmı yine UİP'liler, onları biliyorsunuz ve bu anlamda bu sizin zihninizdeki hassasiyetler bizim de hassasiyetlerimiz, onu paylaşmak istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Katılımcılarımızın, üyelerimizin biraz sorusu da var, kapatmamız da gerekiyor. Artık üç saat oldu, sizin açınızdan da çok uzun ve zor olmasını istemeyiz, bir daha davet ettiğimizde gelmezsiniz diye düşünüyoruz.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Estağfurullah, seve seve geliriz yani o konuda hiçbir sıkıntı yok. Başkan sizsiniz, siz nasıl uygun görürseniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Estağfurullah, başka cevaplar varsa buyurun.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Var, epey var.

Zafer Bey, Sayın Vekilimiz, Değerler Eğitimi ve Erdemli Gençlik Programı'yla ilgili değerlendirmeler yaptı, azalmasının sebeplerini sordu. Tabii, biliyorsunuz, 2019 yılında başladığında bu bir ilk, sahada birikmiş bir talep ve potansiyel var ve ilk olması nedeniyle ciddi bir talep ve bu karşılanmış oldu. Sonrasında makul binli rakamlar hep standart olarak devam etti. Bu sayıların bu seviyede kalmasının en önemli nedenlerinden bir tanesi eğitim zamanlarına denk gelmesi. Sonrasında bir düşüş var, pandemiye denk gelmiş olması nedeniyle ve eğitim zamanlarında, haklı olarak, tatil döneminde biraz dinlenmeyi tercih edenlerin sayısı oldukça fazla ve kış mevsimi sonrasında baharın o tam ulaşım maliyetlerinin pik yaptığı zaman ve bu da biraz maliyetleri ciddi şekilde yükselttiği için talep de bu anlamda etkileniyor ama biz talebin varlığını biliyoruz ve bu anlamda sahadaki ihtiyaçları karşılamak için elimizden geleni yapıyoruz.

İstanbul, Ankara dışında başka yerlere de bu öğrencilerin götürülmesi konusu gündeme geldi. Bildiğim kadarıyla Diyarbakır, Mardin, Hatay, oralara gidilecek, Karadeniz'e gidilecek, hatta bu gençler umreye götürülüyor ve Konya'ya götürülüyor, birtakım kültür gezileri yapılıyor. Sadece eğitimler değil, bizim devlet mirasımızın, nesilden nesle kültürel açıdan, millî açıdan her anlamda yurt dışında yaşayan millet varlığımıza aktarılması hususunda her türlü tedbiri alıyor ve gereğini yapmaya gayret ediyoruz. Gazi Meclisimize davet etti Sayın Vekilimiz bu Erdemli Gençlik ve Değerler Eğitimi kapsamında ülkemize gelen öğrencileri, memnuniyetle, biz de sizin bu gündeme getirdiğiniz başlık doğrultusunda gençlerimizi Gazi Meclisimizle tanıştırmak, sizlerle tanıştırmak isteriz ve bu, onlar için de son derece olumlu ve güzel geri bildirimlere vesile olacaktır.

Tabii "İslamofobi" kelimesi üzerinde bir değerlendirmesi oldu Zafer Bey'in, o hassasiyeti aslında biz de taşıyoruz ama biraz artık zorunluluktan kaynaklı bir kullanım. Dünyada "İslamofobi" kendi kelime anlamı içerisinde bakıldığında bizi rahatsız eden bir durum olmakla birlikte, bir anlam taşımakla birlikte, bütün dünyada anlaşılabilirliği "İslam düşmanlığı" şeklinde olduğu için ve bu kelimeyi bu şekilde kullandığımızda tekrar bir açıklama ve izaha gerek kalmadığından dolayı bu kelime biraz zaruretten kaynaklı olarak kullanılıyor, yoksa aynı rahatsızlığı biz de taşıyoruz. "İslam" ve "fobi" kelimesinin bir arada kullanılması gerçekten bizim de arzu etmediğimiz bir kullanım.

İslamofobi konusundaki çalışmaların uluslararası bir çerçeveye evrilmesi amacıyla geniş katılımlı bir toplantı teklifi oldu Zafer Bey'in. Biz çok mutlu oluruz, bunu yapmayı biz arzu ederiz, notlarımızın arasına aldık ve inşallah bu anlamda bir çalışma yapmayı arzu ederiz ama bizim uluslararası anlamda yapmaya çalıştığımız, yapmayı arzu ettiğimiz bir çalışma da şu: Az önce Belçika'da yaşanan hukuk süreçlerinin diğer ülkelerde de yaşanması veya takip edilmesi, orada elde edilen kazanımların diğer ülkelere örnek olması, oradaki kazanımların diğer ülkelerdeki azınlıkların ve dinî toplumların taleplerinin karşılanması konusunda emsal teşkil edip etmeyeceği meselesi. Avrupa Parlamentosu milletvekillerinin, Avrupa'daki saygın hukukçuların katılımlarıyla böyle bir toplantının yapılmasını arzu ediyoruz, onu da bu vesileyle paylaşmış olayım.

Bağımlılıkla ilgili bir konuyu yine gündeme getirdi Zafer Bey. Diyanet İşleri Başkanlığımız Avrupa'nın farklı ülkelerinde, farklı yerlerinde "bağımlılık" başlığı altında çok farklı alt başlıklarda ciddi bir eğitim faaliyeti yapıyor ve bu eğitim faaliyetini din görevlilerimiz üzerinden yapıyor. Din görevlilerimize Yeşilay, üniversitelerin ilgili bölümleri, manevi danışmanlık bölümlerinin yetkilileri, uzmanlarının katılımıyla, özellikle uluslararası ilahiyat mezunu personelimize yönelik çünkü onların dil konusunda hiçbir problemi olmadığı için kadın, erkek görevlilerimize yönelik, uluslararası ilahiyat mezunu görevlilerimize yönelik bağımlılık kapsamında yürüttüğümüz ciddi hizmet içi eğitim faaliyetleri var. İstenilen seviyede olmamakla birlikte bu anlamda medya bağımlılığı, uyuşturucu bağımlılığı, alkol bağımlılığı ve benzeri birtakım bağımlılıklar üzerinden yürütülen faaliyetlerimizin olduğunu da sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bir diğer konu, koruyucu aile, Sayın Başkanımızın ve Zafer Bey'in de gündeme getirdiği. Tabii, bu, bizim için gerçekten canımızı çok yakan, çok ciddi şekilde rahatsız eden bir başlık. Hiç istemediğimiz ve... Kendi adıma söyleyeyim, böyle bir haberi gördüğümde bütün vücudum sızlıyor yani inanılmaz derecede rahatsız oluyorum. Bir Müslüman evladının ailesinden, anne-babasından zorla alınıp bambaşka bir ortamda tabiri caizse bir devşirme sürecine sokulması, kendi inancından, kültüründen, değerlerinden uzak bir ortamda zorla bir dönüşümün parçası hâline getirilmesi inanılmaz derecede canımızı yakıyor ve bunun da farkındayız ve bu anlamda camilerimizde koruyucu aile kapsamında, ailelerimizin daha ciddi bir bilinç ve gayretle işe sahip çıkması konusunda hatırlatmalarımızı, teşviklerimizi yapıyoruz. Yeterli değil ama bu konuda çalışmalarımız devam ediyor ve inşallah, hiçbir Müslüman evladının başka bir ortama gitmek zorunda kalmadan, yine sistemin kendi prensipleri içerisinde, bir Müslüman çocuğun bir Müslüman koruyucu aile tarafından büyütülmesini, sahiplenilmesini sağlamaya kadar çalışmalarımız devam edecek.

Tabii, Sayın Mustafa Canbey Vekilimiz "Türkiye dünyanın vicdanı olmuş durumda." dedi. Yürüttüğü sosyal içerikli faaliyetler, yasama ve yürütmenin birlikte yapmış olduğu, dünya genelindeki faaliyetlerle, az önce de ifade ettiğim üzere bu zeminin hazır hâle gelmesinde "..."⁴ dediğimiz o yumuşak güç olan sivil toplum kuruluşlarımızın ciddi bir gayreti olduğunu da tekrar belirtmek istiyorum.

Yine, Mustafa Bey İslamofobik olayların ilgili kurumlara aktarılması konusunda bir tedbir alınması ve bir gayret gösterilmesini söyledi. Türkiye'de, malumunuz, Ombudsmanlık Kurumunun bu anlamda Kıta Avrupası'nda yürüttüğü bir çalışma var. İslamofobik olayların ve diğer hak arama süreçlerinin hangi yollarla, hangi usullerle, hangi kurumlar nezdinde nasıl yapılacağını anlatan broşürleri var ve onlar bir şekilde bizim derneklerimiz ve camilerimiz vasıtasıyla insanlarımızı ulaştırılıyor ve bu anlamda bir bilinçlendirme çalışması yapılıyor. Tabii, bu biraz kişisel özelliklerle ortaya çıkan bir durum yani bizim ülkemizde de, bırakın Avrupa'ya gitmeyi, burada da hukuki süreçlere dâhil olmayı hiç kimse istemiyor, zamanını ayırmak istemiyor, para harcamak istemiyor, sonucundan emin olmadığı bir yola tabiri caizse girmek istemiyor.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Hocam, güzel bir örnek olduğu için, Hannover'de de görev yapmış bir değerli hocamız da burada olduğu için, ramazanın 1'inci gününde Hannover polisi Diyanete bağlı bir camimizi basıyor. Telefonuna gelen bir ihbarla cami içerisinde bir silah bulunduran bir şahsın olduğunu ihbar ediyor.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Silahlı bir kişinin girdiğini söylüyor. Ayakkabılarla giriyorlar.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Polis camiyi basıyor, camiyi basarken de oradaki cemaati duvara yaslamak suretiyle elleri havada arıyor; görüntüler, bir Orta Doğu ülkesinden farklı görüntüler değil. Şimdi, hani "Zahmet etmiyoruz, takip etmiyoruz." diye bir başlık attığınız için deminden beri şeye baktım, DİTİB'in açıklamalarını aradım, basın açıklamalarını aradım, diğer sivil toplum örgütlerinin dayanışma açıklamalarını aradım, bulamadım. Dolayısıyla başta biz, büyük kurumlar olarak, biz de bu işlerde aman işte muhataplarımızla sıkıntıya girmeyelim, aman işte var olan bir sürü ihtiyacımız var -din dersi, imamlar, imamların finansmanı- ikili ilişkiler zarar görmesin diye bu hak arayışlarında hassasiyeti en üst düzeyde tutmak lazım. Mesela, o camimize yapılan baskın ciddi bir skandaldı, ramazanın 1'inci gününde verilmiş çok kötü bir mesajdı. Zira biz birkaç gün sonra, hatta o gün polisleri iftara davet ettik, baskın yapanları. Pozitif gündem oluşturmak gerekirken bu tür şeylerle mücadelede de geri durmamak lazım. Yani bu manada Diyanet İşleri Başkanlığımızın da motor güç olması gerektiğine inanıyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum.

Konu bizim gündemimizdeydi. Ben şu an hatta konuya dair ne yaptığımızı görmek adına telefonuma baktım siz konuşurken, sizi dinlerken. Sayın Genel Müdürümüz hemen konuyla ilgili beni bilgilendirdi ve bizim de süreci mahallinde hukuki anlamda takip etmemiz gerektiğini söyledim. Hem ataşelik hem Başkonsolosluk nezdinde konu takip edildi, hatta bir basın açıklaması yapılması gerektiğini biz söyledik. Bunun kabul edilemez olduğu, bunun bir şekilde harimiismetimize yapılmış ağır bir müdahale olduğu, bunun doğru bir şey olmadığı konusunda orada benim bildiğim kadarıyla bir açıklama yapıldı. Bunu biz kendi açımızdan talimatlandırdık ve bunun gereği yapıldı yani bunu biz de kabul etmiyoruz. Tabii, benim söylediğim bu konu, biraz bireysellikle alakalı.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Örnek olma bakımından diyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Kurumsal anlamda biz -kullandığım ifadeyi tekrar edeceğim- oyunu kuralına göre oynamayı istiyoruz. Hukuki açıdan oradaki özel ve tüzel kişiliklere verilen hak arama yollarını sonuna kadar kullanarak kimseyle kavga etmeden bir şeyler elde edileceğini biliyoruz. İşte, Belçika örneğini bu yüzden özellikle paylaştım, hem Anayasa Mahkemesi nezdindeki süreç hem Danıştay hem de Yabancılar Danıştayındaki süreç, bunlar emsal kararlar ve oyun kuralına göre doğru oynandığında sonuç elde edileceğini gösteren şeyler ve biz bütün Avrupa'daki STK'lerimizin, çatı kuruluşlarımızın tamamına hukuk yoluyla hak arama mücadelesini sonuna kadar profesyonelce yapmaları gerektiğini salık veriyoruz, talimatlandırıyoruz.

Tabii, bireysel anlamda bu konu biraz sıkıntılı. İslamofobik olaylar daha çok bireysel anlamda yaşanıyor ve iki gerekçe var; birincisi, az önce arz ettiğim gerekçe yani sürecin sonucunu öngörememe, işi bilmeme ve adam sendecilik; bir de kanıksama. İslamofobik olaylar, yurt dışındaki Müslümanların o kadar sıklıkla karşı karşıya kaldığı bir seviyede ki artık sanki günlük rutiniymiş gibi

4. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

görüyor, adam sende deyip devam ediyor yani bunu ilgili kuruma ulaştırma, şikâyet etme konusunda bir inisiyatif alma ihtiyacı hissetmiyor. Hâlbuki Türkiye'de illegal yapılar olarak resmî olarak kabul edilen birtakım yapıların Avrupa'da yaşayan temsilcileri ve mensupları en ufak bir şeyi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine rahatlıkla götürüyorlar ve işin ilginç tarafı, sonuç da alıyorlar. Yani biz de İslamofobik olayları, bireysel ve kurumsal anlamda her kademede Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi dâhil gündeme getirmek durumundayız ve bu anlamda vatandaşlarımıza gerekli yönlendirmeleri yapıyoruz.

Ben, işin açıkçası, aldığım notlar itibarıyla vüsatimce heyeti bilgilendirmeye çalıştım. Eğer başka hususlar varsa -Utku Bey'in olacak galiba- bu anlamda yine bildiğimiz kadarıyla bilgilendirmeye gayret edeceğim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ben aslında dikkatli dinlemeye çalıştım ama belki bilgi eksikliğimden olabilir; orada Oğuz Bey gibi, diğer milletvekillerimiz gibi, yaşamış olanlar gibi yaşamışlığım yok ama şimdi, Almanya, en büyük nüfusun yaşadığı, kitemizin yaşadığı ülke olarak oradaki sıkıntı aşılmış değil, değil mi? Az önce anlattığınız o protokol aşmış değil o işi yani ben yanlış anlamış olabilirim.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Yok yok, anlaşmaya bağlandı.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Kısmi bir çözüm bulundu.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Çözüm bulundu. Eyaletler seviyesinde değil mi?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Ülke genelinde.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - O yüzden yani orada hâlâ bir sıkıntı var mı bizim de takipçisi olabileceğimiz? Bir, o Almanya meselesini bir anlatmanızı...

Bir de genel denetim konusunda ne yapıyorsunuz? Hani gazetecilikten de gelen bir milletvekili olduğum için basında çıkan haberlerde bazen beni şaşırtan haberler oluyor, sizlerin zaten önüne hep düşüyordur doğal olarak göreviniz gereği. İşte, sanırım geçen yıldır, Avusturya konusu gündeme geldi, oradaki Diyanetin -ne diyeyim- örgütün, birliğinin mesela denetimi yapılıyor mu? Ortaya konulan vahim -hani ben burada dile getirmek istemiyorum ama- iddiaların üzerine gidiliyor mu? Arkasından başka haber duyduk, işte, orada o yapılan her neyse onların üstünü örten kişi de yurt dışına ödül gibi atandı Diyanet tarafından gibi haberler duyduk. Bunların üzerine gidildi mi? Bunlarla ilgili kamuoyuna açıklama yapıldı mı? Denetim faaliyeti noktasında yani böylesine geniş bir teşkilatın doğal olarak en önem vermesi gereken konulardan biri şeffaflıksa birinin de denetim olması gerekiyor. O noktada neler yapıyorsunuz, neler yapılmasına ihtiyaç var?

Galiba yine, önüme gelen, çok ilgi çeken haberlerden biriydi sizlerin de hatırlayacağı üzere; sanırım, sizin teşkilatınız mensuplarına yapılan bir ankette, teşkilatınızdaki çalışanlar arasında en büyük rahatsızlığın torpil olduğu... Yani muhtemelen bu, yurt içi teşkilatınızla ilgili ama dışarıda da atamalarda, bahsettiğiniz şeylerde ne kadar liyakate bakıyorsunuz, ne kadar dil bilgisine bakıyorsunuz? Bir dönem ben de bu toplantıya hazırlık yaparken baktığım için söylüyorum, biraz zamanı geçmiş bir araştırma ama mensuplarınız arasında yapılan, yurt dışında çalışan Diyanet mensupları, görevlendirilen mensuplarınız arasında yapılan bir akademik çalışmada "Sıkıntıları sayın." dendiğinde dil bilmeme meselesi önemli bir hadiseydi; benim baktığım herhâlde on yıllık bir akademik çalışma. Bunlara eğilebildiniz mi yoksa hani bizim kültürümüzün bir parçası olan ahbap çavuş ilişkisini engelleme noktasında çalışmalarınız oluyor mu diye sorayım.

Teşekkür ederim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Şimdi Almanya'yla ilgili konuyu hemen açıklayayım. Almanya'da 2024 yılında bir protokol imzalandı ve süreç tamamlandı. Şu an sürecin uygulama aşamasındayız. Her yıl 75 aday imam Türkiye'den Almanya'ya gidiyor, Almanya'da iki yıllık bir eğitime tabi tutuluyor. Orada hem mesleki eğitim hem dil eğitimi -bir yılı mesleki, bir yılı da dil eğitimi, Almanca- bu yeterlilikleri elde ettikten sonra orada istihdam edilecek yani protokolün gereği bu. O konuda kısaca bilgilendirmiş olayım.

Sonrasında Avusturya'ya geçeyim. Orada denetimden bahsettiniz. Denetim konusu; malumunuz, bizim kamu hizmetlerinin tamamı denetime tabidir. Hem yasama açısından Sayıştay denetimi hem yürütme açısından da kendi iç yapılanmaları itibarıyla farklı denetim mekanizmaları vardır. Bu denetim süreçleri diğer kurumlarda olduğu gibi Diyanet İşleri Başkanlığında da Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı eliyle üç yıllık periyotlarla yapılmaktadır. Takdir edersiniz ki sizin denetim elemanlarınızın yetkisi sadece sizin kendi personelinizle sınırlıdır, yurt dışında sizin denetim yapma yetkiniz yoktur malumunuz. Yani her ülkenin kendi bağımsızlığı çerçevesinde bizim denetim mekanizmalarımızın görev ve yetki sınırları çok kısıtlıdır yurt dışında; büyükelçilik ve konsolosluk dışında herhangi bir hizmet alanının bizim kendi denetim mekanizmalarımız tarafından denetlenmesi mümkün değildir ama bu anlamda her üç yılda bir bütün dünyadaki bizim müşavirliklerimizin ve ataşeliklerimizin tamamı Başkanlık müfettişleri eliyle denetlenir. Bu konuda çok netiz, herhangi bir olumsuzluğa asla sebebiyet vermek istemeyiz, bu anlamda başıboşluğa, lakaytlığa. Bizim her ne kadar Diyanet İşleri Başkanlığı ve kamu kurumlarının bünyesindeki denetim mekanizmaları eliyle denetim süreçleri kısıtlı ve sınırlı olsa da az önce ifade ettiğim şekilde, sivil toplum kuruluşlarımız ilgili ülkelerin denetim mekanizmalarına tabiler, ciddi ve sıkı bir denetimden geçiyorlar. İkili, üçlü, dörtlü aşamalarla o denetimin bir parçası olarak sistemin içerisindeki meri mevzuata uymak zorundalar; eğer uymazlarsa zaten ciddi müeyyidelerle karşı karşıya kaldıklarını biliyorlar. Yani hem ilgili ülke açısından hem bizim açımızdan denetim mekanizması sonuna kadar işlemektedir.

Avusturya örneğini verdiniz. Avusturya'daki olay her ne kadar geçen sene gündeme gelmiş olsa da 2019 yılında yaşanmış bir süreçtir, yeni bir durum değildir. Yani 2025 yılında gündeme gelmiş olan ama 2019 yılında Başkanlığımıza ulaşan bir şikâyet üzerine Başkanlığımız Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından soruşturulmuş ve olaya adı karışan bütün personelin görevine son verilmiştir; çok açık. 2025 yılında bu konunun tekrar gündeme gelmesi bizim açımızdan manidardır. Yani kurum olarak soruşturma yapılmış, her aşamada idari ve disiplin hükümleri açısından ne gerekiyorsa yapılmış, adı geçenlerin kurumla ilişkisi kesilmiş, ihraç edilmiş, sistem işlemiş sağlıklı bir şekilde. Dolayısıyla insanın olduğu yerde maalesef istenirse de birtakım hatalar olabilir ve bu hatalar tespit edildiğinde bunun üstünün kapanması ve benzeri herhangi bir şey yapılması asla söz konusu değildir.

Bir diğer husus, araştırmadan bahsettiniz; araştırmadaki sonuçlar, veriler itibarıyla kurumdaki torpil, liyakat vesaire, bu konuda rahatsızlık olduğu yönünde. Şimdi, Sayın Vekilim, işin açıkçası, siz de işin içindesiniz, ben de yıllardır idarecilik yapıyorum,

insanlar istiyorlar, bir şeyler elde etmek, bir yerlere gelmek istiyorlar ve Meclis de hacet kapısı, hacetlerin karşılanması için buraya gelip giden kamu görevlilerinin haddi hesabı yok; onu biliyoruz. Bir şekilde, kurumların belirlemiş olduğu usul ve esaslar çerçevesinde başarılı olamayan, bir yerlere gelemeyen insanların aynaya bakmadan, liyakat gözetilmeden torpil esaslı atamaların yapıldığı iddialarını ben işin açıkçası çok dikkate değer bulmuyorum. Biz din kurumuyuz ve din kurumunda bu konuda hiçbir şekilde ama hiçbir şekilde torpilin ve liyakatsizliğin yer almaması gerektiğini çok iyi biliyoruz. Bakın, ben şu an Diyanet İşleri Başkan Yardımcısıyım, Sayın Diyanet İşleri Başkanımızın kararnamesi çıktı, yayımlandığı gün kendisini aradım, "Hayırlı olsun." dedim ve telefonu kapattım; konuşmamız tam elli iki saniye sürmüş yani onun dışında hiçbir şey konuşmadık. Aradan beş ya da altı gün geçti, Sayın Diyanet İşleri Başkanımız beni aradı, dedi ki: "Kardeşim, niye aramıyorsun? Birlikte çalışmak istediğim adam beni hiç aramıyor ama çalışmak istemediğim tonlarca adam beni defalarca arıyor." Şimdi, bakın, kurumun en üst seviyesindeki ikinci kademedeki bir kadro ve benim kendi atanma şeklim. Yani ortada ne başka bir şey var ne şu var ne bu var, hiçbir şey yok ve kendi adıma da şunu söyleyeyim: Bakın, dedim ya, ben buraya ilk defa geliyorum bu şekilde bir şey için. Bakın, ben İstanbul İmam Hatip Lisesi mezunuyum. Sayın Cumhurbaşkanımız benim öğrencilik yıllarımda benim "ağabey" dediğim bir insan. Ben buraya hiç gelmedim. İstanbul'da otuz yıl yaşadım ben, İstanbul'da birlikte yaşadığımız insanlardan burada vekillik yapan, bakanlık yapan çok yakın tanıdıklarım, hatta akrabalarım var; hiçbirisinin yanına gelmedim ben, hiçbirisiyle bu anlamda bir telefon görüşmesi dahi yapmadım. Yapmam gerekseydi ben yapardım bunu ama karşınızdaki kanlı canlı bir örnek olarak duruyorum yani normal prosedürün kendi içerisinde işlediğine dair. Farklı talepler olduğunu biz de biliyoruz, içimizden maalesef bu kanaatin oluşmasına sebebiyet veren yine bizim arkadaşlarımız, başkaları değil. Sayın Vekilimiz tebessüm ediyor, onun niye tebessüm ettiğini de tahmin edebiliyorum yani ama bunun sebebi, bu konudan şikâyet eden kendi arkadaşlarımız. Kendisine gelen talepleri çok iyi bildiği için tebessüm ettiğini tahmin ediyorum.

HASAN KARAL (İstanbul) - Neyse, siz devam edin Başkanım.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Bu anlamda, belki tikel anlamda istisnai, bilmediğimiz örnekler olabilir ama genel olarak kamu düzeninin korunduğunu, bütün atamalarda sistemin çok sağlıklı bir şekilde işlediğini rahatlıkla size ifade etmek isterim. Hatta şunu da söyleyeyim: Biz din kurumu olduğumuz için, her ne kadar "Devletin içerisinde laiklik esası gereği bunlar konuşulmaz." şeklinde düşünülebilir ama ben kendi adıma, benim kendi günahım bana yeter, yarın Allah'ın huzuruna çıktığımda ben kendi hesabımı vereceğim, bir de başkasının hesabını neden üstleneyim? Benim günahım bana yeter. Kendi hesabımı verebilirim ne mutlu bana.

Yurt dışı atamalarında dil yeterliliğinden, dil bilme konusundan bahsettiniz Sayın Vekilim. Malumunuz olduğu üzere, sürekli görevle yurt dışına atanacak personelle ilgili usul ve esasları belirleyen bir Cumhurbaşkanlığı çerçeve yönetmeliği var ve o çerçeve yönetmeliğe göre belirlenen İngilizce, Almanca, Fransızca ile ülke tarafından kabul edilen resmî dillerden birini bildiğini belgelendiren kişiler ancak atanabilir. Bunun dışında, ahbap çavuş ilişkisi kapsamında herhangi bir kimsenin atanma ihtimali sıfır yani böyle bir ihtimal yok. Dil bilmeyen, daha doğrusu, dil bildiğini belgelendirmeyen herhangi birisinin böyle bir atanma imkânı yok Diyanet İşleri Başkanlığında. O çerçeve yönetmelikte sonradan yapılan bir değişiklikle Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin yoğun bir şekilde Arapça bildiği de göz önünde bulundurularak, sadece Diyanet İşleri Başkanlığı personeline mahsus olmak üzere Arapça bildiğini belgelendirme de bu anlamda bir yeterlilik şartı olarak yönetmeliğe dâhil edilmiştir. Diğer kurumlarda farklı muafiyetler var -İçişleri Bakanlığı vesaire- o yönetmelikte biliyorsunuz ama Diyanet İşleri Başkanlığında yurt dışındaki sürekli görevlere atanma konusunda, hiçbir şekilde, dil bilmeden herhangi birisinin atanması asla söz konusu olamaz.

Din görevlileri aşamasına geldiğimizde, zaten BAOKK kapsamında, Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonunda hangi ülkeye siz bir din görevlisi planlıyorsanız o ülkenin bir kere vizesi için müracaat ettiğinizde, o ülke sizin görevlendirmek istediğiniz din görevlisinin istenen şartları taşıyıp taşımadığını kontrol ediyor; buna dil dâhil, dil belgesi dâhil. O belgeyi sunamayan kişiye zaten vize de vermiyor. Dolayısıyla bu da dayanağı olmayan bir iddia.

Efendim, sürçülisan ettiyse affola.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Estağfurullah.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Saygılarımızla arz ediyoruz kendi açımızdan.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Oğuz Vekilim...

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Değerli Başkanım, gerçekten hem uzun ama aynı zamanda da çok bilgilendirici bir oturum oldu, çok teşekkür ediyorum. Ama sunumdan da anlaşıldığı gibi, zaman zaman Utku Vekilimin de hatırlattığı gibi, sizin bilindiğini farz ettiğiniz hususları herkes aynı detayla bilemeyebiliyor. Dolayısıyla ülke ülke, yer yer, eyalet eyalet temsil kurumları, din dersi, ilahiyat öğretimi, kurumsal gelişim, kapasite artırımı gibi meseleleri bir oturumda doyurucu bir şekilde işlemek çok kolay olmuyor ama özellikle bir perspektif açması bakımından çok önemli bulduğumu söylemek istiyorum.

Bir de Avrupa'da özellikle -gidip geldiğimiz ülkelerden de alışkın olduğumuz gibi- uzun vadeli bir vizyonun geliştirilmesi, projeksiyonların geliştirilmesi, insanımızın aidiyetini etkileyip etkilemediğini analiz eden her kararımızla ilgili bir yaklaşımla çalışmalar yapmamızın önemli olduğuna inanıyorum. Yarın değil ama yirmi sene sonra işte hatıratlarımızı yazdığımızda "Kim yaptı bunu?" dememe adına aldığımız her kararın, yapmış olduğumuz her anlaşmanın aidiyetimizi kuvvetlendiriyor mu; yarın bir gün acaba bizden bu toplum kopar mı, kopmaz mı diye bir genel çerçeve içerisinde değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Zira mutedil bir İslam öğretisinde marka olduğunuzu bütün dünya kabul ediyor ama sizin de biraz önce saydığımız ülkelerden hareketle, süreçten özellikle dışlanmak istenen kurum da Diyanet İşleri Başkanlığı. Yani hem mutedil bir İslam öğretisi var, Avrupa'nın ihtiyaç duyduğu özellikle ekstremizmi önleme babında, terörizmi önleme babında, çocuklarımızın topluma faydalı birey olmalarını sağlama noktasında çok ciddi bir tecrübe ve öğretimimiz var. Bunu sağlayacak olan kurumun önüne her gün yeni bir engel konuluyor. Bunun bu şekilde değerlendirilmesi gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Sebebi tam da bu olabilir mi?

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - İşte, onu da demek istiyorum tabii aynı zamanda. Buna rağmen, uzun vadeli bir stratejiyle bu vasat, orta yolu gözetleyen bu mutedil din anlayışının yani özellikle Avrupa'da, Kıta Avrupası başta olmak üzere yeryüzünde temsil edilmesinin bu manada önemli olduğuna inanıyorum.

Teşekkür ediyorum. Tabii, sadece Diyanet İşleri Başkanlığına değil, sivil toplum kuruluşlarımıza da özellikle altmış beş yıllık göç hikâyemizde daha devlet henüz organize olmadan orada faaliyet gösteren kurumlarımıza burada ayrıca teşekkür etmemiz gerektiğine inanıyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Sağ olun.

HASAN KARAL (İstanbul) - Biz de çok teşekkür ediyoruz, çok sağ olun, var olun.

Belki de en uzun toplantı bu oldu, değil mi Başkanım?

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - İlk toplantıdan sonra, evet. Yani şu çok önemli: Çünkü ben tabii onu da fark ettim, siz "İlk defa geliyorum böyle bir toplantı için." dediniz. Biz Diyanet İşleri Başkanlığımızı farklı komisyonlarda da demek ki çok ağırlamamışız, çok fazla dinlememişiz ya da onlar da bizi dinlememiş. Bu önemli bir şey. Neden? Çünkü sanırım bizim yurt dışı toplantılarımızdan sonra da sizlerle sık iletişim içinde olmamız gerekiyor. Bu komisyonun bütün üyeleri aynı zamanda Dışişleri Komisyonu üyeleri çünkü Dışişleri Komisyonunun bir alt komisyonu ve biz milletvekilleri olarak farklı vesilelerle yurt dışına gidiyoruz, Türk toplumumuzla bir araya geliyoruz. Gerçekten hep söylüyorum, gündemimizin yüzde 30'u neredeyse bu tip konular oluyor. Yani işte bir kısmı Türkçe öğretimiye, bir kısmı emeklilik konusuysa, bir kısmı da oradaki din görevlilerimizle alakalı, camilerimizle alakalı kısım. Mesela, camileri hiç konuşamadık bile, camilerin inşaatıyla alakalı kısımları bu toplantıda sizin sunumunuz hariç gündeme bile getiremedik aslında. Dolayısıyla biz de düzenli teması sağlamamız gerektiği kanaatine vardık bu toplantı sonucunda. Sizler de farklı vesilelerle lütfen ziyaretimize gelin.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Biz o kadar cesur değiliz yani buraya geldiğimizde nasıl algılandığını, altına nelerin yazılacağını düşündüğümüzde korkuyoruz işin açıkçası.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Biz teknik toplantılar organize ederiz.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Bu ve benzeri toplantılara rahatlıkla geliriz.

HASAN KARAL (İstanbul) - Başkanım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Buyurun.

HASAN KARAL (İstanbul) - Sayın Başkanım, geçmiş Başkanımız döneminde bir uygulama vardı, önceki dönemden bahsediyorum, Diyanet İşleri Başkanımızın bir danışmanı siyasi partileri ziyaret ediyordu, siyasi partilere Diyanet İşleri Başkanlığının icraatlarını aktarıyordu ve onların icraatları hakkında yanlış algılanan konularla alakalı görüşlerini alıyordu. Bizzat benimle görüştüğü için biliyorum. Bence çok verimli oldu; ha, sonucu olumlu oldu olmadı, ayrı bir konu. Bu konuda belki bu tekrar tazelenebilir.

Bilginize sunuyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI FATİH MEHMET KARACA - Hayhay.

Teşekkür ederim, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI SEDA GÖREN - Teşekkür ediyoruz biz de tekrar.

Gündemimizde görüşülecek başka bir konu olmaması sebebiyle, ilave bir konu da yoksa eğer üyelerimiz tarafından dile getirilecek, Komisyon toplantımızı kapatıyoruz ve çok teşekkür ediyoruz tekrar, sağ olun.

Kapanma Saati: 14.26